

1. Problemstilling og problemformulering

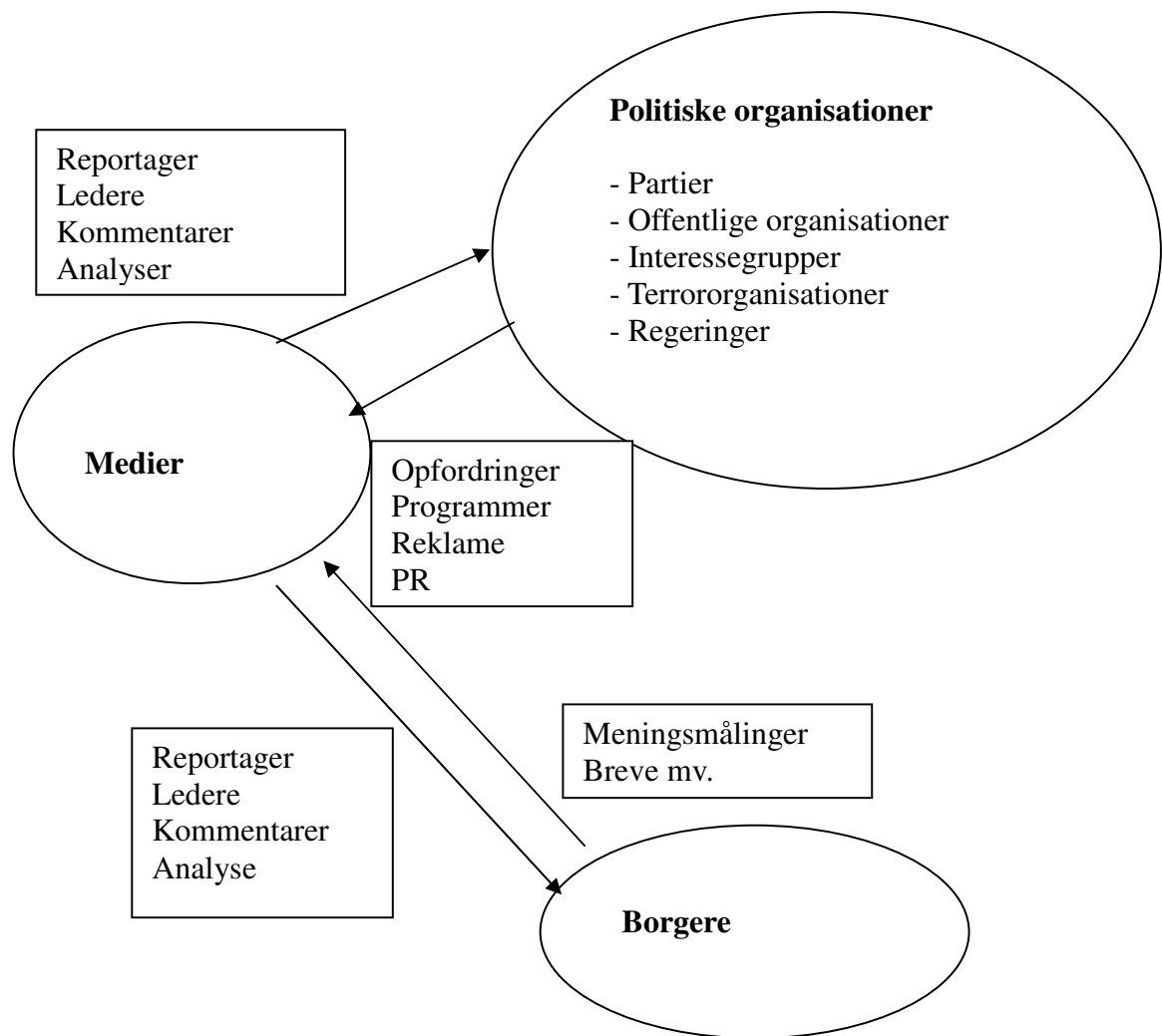
1.1 Politisk kommunikation

I dette speciale er det overordnede emne politisk kommunikation. Med udgangspunkt i valgkampen 2001 bliver den politiske kommunikation analyseret i et Habermas-perspektiv. Formålet er at undersøge, om der er et demokratisk problem. Dette er tilfældet hvis debatten ikke kun er baseret på det gode argument, men derimod på manipulation og fordrejning. Ifølge Habermas er det et demokratisk problem, hvis der er mangel på sandhed, oprigtighed, legitimitet eller der er uklarhed om, hvad politikere vil, eksempelvis. De danske politikere, der indgår i det udvalgte materiale fra TV2's dækning af de første 14 dage i valgkampen 2001, vil blive analyseret i deres udtalelser. Formålet er at undersøge, om de danske politikere fører en god debat eller om de går på kompromis med de kriterier, Habermas stiller, med formålet af vinde stemmer.

Diskussionen om overtalelse af vælgere er ikke ny. Walter Lippmann bemærkede allerede i 1922, at demokratiet tog en drejning, der i høj grad overgik tidligere tiders demokratiske standarder. Der var nu i højere grad tale om selvbevidste strategier fra politiske aktører, baseret på overtalelse. Man var ikke længere sikker på, at den politiske handling kom fra den kollektive rationelle vilje fra oplyste mænd. De oplyste mænd, dvs. personer, der var uddannede og bemidlede, var på det tidspunkt de eneste, som var stemmeberettigede. Ændringen var nu, at massen, gennem sin stemme og indflydelse på den politiske proces, fik medbestemmelse. Allerede i 1922 blev det således konstateret, at den offentlige mening var et konstrueret og produceret fænomen. Den offentlige mening kunne skabes af dem, der havde interesse deri. Lippmann observerede dengang en professionel klasse af presseagenter, der stod imellem politiske organisationer og medieorganisationer. Den professionelle klasse af presseagenter havde en hensigt om at influere på pressedækning og, som en mulig konsekvens deraf, den offentlige opinion. Eftersom massemediernes rolle som mellemlid mellem offentlighed og politikere er øget, er betydningen af den politiske PR-industri vokset. Organisationen, der går ind på den politiske arena uden ordentlig forståelse for, hvordan man bruger det politiske PR-apparat, er således modig. Organisationen løber en stor risiko for fiasko¹. For at få et overblik over den politiske kommunikation vil der først følge en oversigt over aktørerne indenfor den politiske kommunikation. Kommunikationsoversigten nedenfor er ligeledes af McNair.

---

¹ McNair, p. xiii-xiv.

Kilde: McNair, p. 6.

De politiske organisationer i oversigten er udgangspunktet for specialet. Her vil der først og fremmest være fokus på partierne og deres kommunikation. De politiske partier bruger i højere grad kommunikationsstrategier og teknikker, der har oprindelse i forretningsverdenen. På den politiske scene er der en analog til forretningsverdenen, idet partierne må målrette sig mod publikum i kampen for stemmer. Dette sker igennem medierne via PR, hvor partierne tilstræber positiv omtale og prøver at minimere virkningen af den negative. Ved PR-proaktive teknikker forstås dagsordensfastsættelse, særligt i valgperioder, og partidesign. Ved PR-reaktive teknikker inkluderes lobbyisme for journalister, også kaldet spin.

Medierne er i denne oversigt en vigtig og central aktør. Der vil senere være mere om borgernes rolle og deres mulighed for at påvirke dagsordenen. Medierne tilskrives en ganske central rolle af

McNair og Lippmann².

Vilkårene for manipulation vil i høj grad være afhængige af vilkårene for borgerne i det enkelte land. Dette speciale vil have et indenlandsk fokus, hvor de specifikke hovedemner på dagsordenen vil blive analyseret i 2001-valgkampen. Dette med henblik på at se, hvordan det står til med demokratiet i et Habermas-perspektiv. Dette uddybes i teoriafsnittet og senere i specialet.

1.2 Teoretikere brugt i specialet

Er det, at et emne er højt på mediernes dagsorden, ensbetydende med, at vælgerne stemmer på en bestemt måde? Kan man som politisk parti manipulere med vælgerne? Bourdieu påstår, at vi lever i et "Gallup-demokrati", hvor et parti kan se på meningsmålingerne og tilpasse politikken dertil. Navnlig kan partierne ved påvirkning via det vigtigste medie i denne sammenhæng, TV, fremføre budskabet. Bourdieu anfører således, at vi kommer nærmere og nærmere et punkt, hvor den sociale verden primært bliver beskrevet og sågar på en måde influeret af det, ifølge Bourdieu, mest magtfulde medie, nemlig TV. Bourdieu tilskriver medierne og i særlig grad TV en stor betydning³.

Den primære teoretiker, der vil blive inddraget i denne sammenhæng, er Jürgen Habermas. For Habermas er idealet, at folket bliver oplyst og bruger deres kritiske bevidsthed. Denne udvikling startede ifølge Habermas med mere magtbaseret politik og ved forekomsten af interesseorganisationer og partikonkurrence. I stedet for oplysning ser Habermas en tendens til manipulation af meningsdannelsen⁴. Den formålsrationelle handlingsmodel udvides hele tiden, og der sker således en kolonisering af livsverdenen. Habermas sonderer mellem, om en handling er resultatorienteret eller forståelsesorienteret. I Habermas' handlingstypologi er det mest optimale, at den kommunikative handling er fremtrædende. For Habermas er det 18. århundredes litterære offentlige sfære det normative ideal. Nonteatrisk konversation, selvrepræsentation eller selvekspression, var ikke så udbredt da.

Habermas ser det som en historisk katastrofe, at medierne har forvandlet sig til instrumenter, der strategisk producerer og teatrisk repræsenterer sig selv. Idealet er, at hvad der er på mediedagsordenen er den rationelle konsensus⁵. Der er ifølge Habermas et demokratisk problem, hvis det rationelle argument ikke er basis for mediedagsordenen. Hvis vi har en aktør, der bevidst

---

² McNair, p. 8.

³ Media meta-capital: Couldry N., p. 655.

⁴ Kommunikativt demokrati, Eriksen, p. 25.

⁵ The consolation of ambivalence. Habermas and the public sphere, Saccamano N., p. 694f.

forsøger at manipulere aftageren til at tro, at denne har andre holdninger og følelser end vedkommende egentlig har, er dette i gråzonen mellem resultat og forståelsesorienteret handling⁶.

Det rationelle er, ifølge Habermas, det vi kan fremføre de stærkeste argumenter for. Idealet er, at vi lader handlinger styres af den virkelighedsforståelse eller konsensus, der etableres ved sproglig dialog⁷.

Hverdagens politiske diskussion kan have indflydelse, selvom den kan synes triviell og irrationel. Den kan være med til at producere og reproducere en politisk mening, samt ofte forstærke kvaliteten af meninger. Disse meninger har indflydelse i mindst samme grad, som det vælgerne bliver eksponeret for via medierne. Når det gælder, hvad der er på mediernes dagsorden, er der ifølge Habermas to hovedaktører: Journalister, der redigerer nyheder og reportager og laver kommentarer, og politikere, der påvirker⁸.

Kommunikationsteori er et temmelig bredt felt, og der gives her et ganske bredt og forskelligartet svar. Den såkaldte kanyale-teori går på, at det er muligt at påvirke modtageren, og budskabet har stor virkning på modtageren. Senere er der fx opstået ”gratification und use theory”, hvor modtageren i højere grad læser, hvad modtageren vil. Modtageren søger bekræftelse på sit standpunkt og er dermed ikke så manipulerbar, som det umiddelbart kan synes. Kommunikation er et bredt felt. Der er ikke enighed om, hvilke teorier, der er mest brugbare og relevante. Men der vil følgelig blive udvalgt en række teorier, der efter min mening har størst relevans i forhold til muligheden/risikoen for manipulation af vælgeren. Bourdieu og Habermas er forholdsvis pessimistiske mht. muligheden/risikoen for manipulation af vælgerne. Begge tilskriver medierne en stor rolle. Der er således store muligheder for manipulation.

1.3 Specialets hypotese

Hypotesen, som dette speciale undersøger:

Der er mangel på kritisk rationel diskussion i offentligheden, hvilket udgør et demokratisk problem.

Lidt mere om det videnskabelige standpunkt i specialet. Her er udgangspunktet

---

⁶ Eriksen, p. 58.

⁷ Eriksen, p. 18f.

⁸ Habermas 2006, p. 416.

socialkonstruktivistisk. Konstruktivismen anser realismen fra positiver for naiv, og derudover anerkender den ikke den kritiske realisme fra postmodernismen eller den historiske realisme fra kritisk teori. Den tager ikke det umiddelbare for givet. Socialkonstruktivismen hævder, at viden er socialt konstrueret, udfra de oplevelser, personer har. Det vil sige, at vælgere vil agere forskelligt afhængigt af oplevelser⁹.

Habermas 4 gyldighedskrav der benyttes som ønskelige for demokratiet, mere derom senere i specialet, er en teoretisk konstruktion som jeg vil adaptere. I Hvor høj grad virkeligheden er socialt konstrueret vil jeg kort gå ind på for de forskellige krav. Oprigtig kan man ikke skabe social konstruktivistisk i forhold til beskrivelsen ovenfor. Sandhed er i nogen grad social konstruktivistisk, man kan i nogen grad teste sandheden, men det er en gråzone. Hvad er sandheden om fremtiden, dette er ofte svært at sige. Ordet 'sandsynlighed' er også værd at bide mærke i denne forbindelse. Rigtigheds kravet er i høj grad afhængigt af normer og værdier og dette kan være svært at afgøre. Legitimitet er også ofte en svært at afgøre, hvad er normer for anstændighed fx? Lovens rammer eller mere? Forståelighed er et forholds let begreb at gå til i denne sammenhæng. Dette vil i høj grad være afhængig af klarhed for taleren, men også variable forhold hos modtageren af budskabet.

Det er i høj grad skjult for analytikeren, hvilken indflydelse interpersonel kommunikation har på stemmeafgivningen og hverdagens diskussion¹⁰. For at analysere manglen på den rationelle kritiske diskussion i offentligheden, vil der blive set på to centrale emner i valgkampen: Flygtninge/indvandrere, samt sygehuse/ventelister. Emnerne vil blive diskuteret i et Habermas-perspektiv, og der vil blive set på, hvordan debatten lever op til de idealer, som Habermas opstiller for en debat. 'Ideale Sprechsituation'¹¹ (ISS), som Habermas har som ideal for en samtale, vil være udgangspunkt for en diskursanalyse.

Medierne er en vigtig aktør, der (afhængig af omstændighederne) er et til stadighed vigtigt værktøj for politiske organisationer mht. manipulation af vælgere. Udgangspunktet vil være diskursen i medierne, hvilket vil blive yderligere skåret ned til et enkelt medie, nemlig TV2, og dette medies dækning af de første 14 dages valgkamp i 2001¹².

I hvor høj grad er debatten her et problem for demokratiet, og hvor ideel har debatten været i et

---

⁹ Socialkonstruktivismen – positioner, problemer og perspektiver, Barlebo, S., p. 34f.

¹⁰ McNair, p. 4

¹¹ Cooke, p. 365.

¹² Grundet specialets omfang vil de sidste seks dage af den 20 dage lange valgkamp ikke blive analyseret.

Habermas-perspektiv?

1.4 Empiri

Valget i 2001 var et valg der i høj grad ændrede det politiske landskab. Venstre havde enorm fremgang og overhalede Socialdemokratiet, og endte med at danne en VK-regering på et parlamentarisk grundlag bestående af VKO. Kendetegnende for valgkampen var, at de store temaer, såsom EU, velfærds-, efterløns- og pensionsspørgsmål, ikke var substantielle dele af debatten. Venstre og Socialdemokratiet var tilsyneladende enige om ikke at ændre eller diskutere dette under valgkampen. At politikerne ikke har fået de mere substantielle emner i spil, enten fordi de ikke har evnet eller turdet, er usædvanligt. Man kunne forvente, at medierne kunne bringe emner som velfærdsreformer, Irak, og efterløn i spil. Dette gjorde medierne i den første uge af valgkampen, men ingen af disse emner blev for alvor taget op af aktørerne i valgkampen¹³.

De emner, der kom til at præge valgkampen, var derimod flygtninge/indvandrere, skat, samt sygehuse/ventelister.

Valgkampen 2001 udvælges fordi denne var interessant pga., at Venstre havde en ny/videreudviklet kommunikationsstrategi og en ny strategi. Valget 2001 var et kritisk valg, idet valget forskød ligevægten i partisystemet¹⁴.

Der er sket en oprustning i den politiske kommunikation generelt i dansk politik. Især Venstre har oprustet med valgbudgettet. Venstre har dermed opnået en meget stor fordel. Venstre, hævdes det¹⁵, havde et forspring i at komme højt på mediernes dagsorden i form af et velsmurt valgapparat. Hvad der var fokus på var i høj grad konkrete problemer og konkrete løsninger. Opmærksomheden blev således hurtigt rettet imod "serviceleverandørernes" konkrete løsningsforslag. Temaerne der kom på dagsordenen havde det tilfælles, at de var gennemtænkte og italesatte længe før valget. Dette betød fx, at temaer som arbejdsmiljø og uddannelse ikke kom til at præge dagsordenen; dette til trods for, at flere partier forsøgte intenst at få dem til det.

Socialdemokratiet havde som strategi at få flygtninge/indvandrere på dagsordenen tidligt i valgkampen, og at det dermed hurtigt ville komme af dagsordenen igen. Dette lykkedes dog ikke, idet det forblev højt på dagsordenen igennem hele valgkampen. Konklusionen er dermed, at den

---

¹³ Mandag morgen nr. 5, 2005.

¹⁴ Politisk forandring, Goul Andersen J., m. fl., p. 75f.

¹⁵ Dette er nævnt flere steder fx i en gennemgang af partiernes valgbudget i Mandag morgen

Socialdemokratiske strategi mht. til dette emne, var fejlslagen. Nyrup satsede på at blive den store redningsmand efter 11. september, og forsøgte at sætte terrorbekæmpelse på dagsordenen. Stort set alle i folketinget var enige om, at terror skulle bekæmpes, så dette var ikke et emne, der kunne holde sig på dagsordenen på den politiske scene. I det hele taget har udenrigspolitik sjældent været afgørende i en dansk valgkamp¹⁶. Valget i 2001 var mere professionelt især fra Venstres side. Venstre tog ved lære af Uffe Ellemanns valgnederlag i 1998 og redefinerede strategien for 2001-valget. Dette i høj grad inspireret af Blair.

At der har været så meget fokus på spin i de senere år kan ifølge rådgiver for Anders Fogh Rasmussen, Mikael Kristiansen, skyldes to ting. For det første, at medierne er meget optagede af sig selv. Årsagen til, at der ovenpå 2001-valget var så meget interesse for spin, var, at mange af de ledende politikere havde svært ved at anerkende, at de tabte. Ifølge Mikael Kristensen var det derfor, at formanden for Det Radikale Venstre, Marianne Jelved, blev så optaget af spin¹⁷. Der var i 2001-valgkampen mere fokus på strategisk kommunikation fra de politiske partiers side. I 2005 kan man sige, at Socialdemokraterne var mere opmærksomme på den strategiske kommunikation. Men fokus for dette speciale vil i høj grad være de nationale forhold i Danmark i forhold til diskussion af politik i pressen og risiko for manipulation af vælgerne, og mulighederne for kritisk diskussion med henblik på det rationelle argument i et Habermas-perspektiv.

1.5 Opsummering af problemstilling

Der vil være en gennemgang af de første 14 dage af valgkampen 2001, hvor der vil være en analyse af debatten med henblik på at se, om det gode argument er det fremherskende, eller om der er et demokratisk problem ifølge Habermas. Habermas er udgangspunkt for en analyse af, om danske politikere i valgkampen 2001 går på kompromis med sandhed, om de forsøger at fordreje tingene, og om de mangler rigtighed og forståelighed i deres argumentation, etc. Dette er centralt for analysen af, hvorvidt der er et demokratisk problem. Der vil være fokus på ord, der ofte bliver benyttet i diskursen. De gyldighedskrav, Habermas rejser for deltagerne i debatten, vil i denne forbindelse være udgangspunkt for diskursanalysen.

Foruden Habermas er McNair en central teoretiker i specialet. Kommunikationsteori og pluralistisk teori er vigtige teorier indenfor politisk kommunikation, der ikke er brugt så megen plads på. Om det er systemverdenens indflydelse, der er vigtig (såsom penge og magt) i stedet for det gode

---

¹⁶ Dette fremgår af TV2s dækning og Jønsson og Larsens bog *Professionel politisk kommunikation* og jeg er enig i de betragtninger.

¹⁷ Samtaler om spin, p. 161.

argument, vil være centralt i mit speciale. Det kan opsummeres med, om der er et demokratisk problem i den danske debat ifølge Habermas, men mere derom i teoriafsnittet om Habermas nedenfor.

2. Teoriafsnit: Habermas

2.1 Habermas: Indledning

Jürgen Habermas (f.1929) vil være genstand for dette teoriafsnit.

I denne gennemgang er der fokus på at manglen på den rationelle, kritiske diskussion kan udgøre et demokratisk problem. Først noget overordnet om Habermas og hans teorier: Central begrebsbrug hos Habermas er den kommunikative rationalitet. Det er vigtigt at bemærke, at denne ikke blot er strategisk, instrumentel fornuft, men lige så meget den følelsesmæssige fornuft. Der er en række gyldighedskrav for deltagerne og disses kommunikative handlen¹⁸, som jeg vil komme ind på under afsnittet: *Praktisk anvendelse af Habermas': Det gode argument*. Den kommunikative rationalitet adskiller sig fra den traditionelle rationalistiske tradition, ved at lokalisere rationaliteten i den interpersonelle lingvistiske kommunikation. Dette i stedet for at tage udgangspunkt i det kendte (systemverdenen), der er lettere tilgængeligt for analytikeren end livsverdenen, som på en måde er en idealiseret størrelse hos Habermas¹⁹.

Habermas' sociale teori tager udgangspunkt i menneskelig emancipation, men samtidig holder han fast i en universalistisk, moralsk begrebsramme. Det centrale er her en universel pragmatik, hvor alle talehandlinger har et indbygget telos. Dvs. alle talehandlinger har ifølge Habermas en indbygget tendens til at opnå gensidig forståelse, personlig overensstemmen²⁰. Ikke at Habermas i

---

¹⁸ Habermas, Cooke (1976), p. 22

¹⁹ Se Diskursetik fx.

²⁰ Se Cukier fx.

øvrigt er teleolog eller utilitarist. Habermas skal ses i traditionen fra Kant som deontolog, dvs. Habermas lægger vægt på begrundelsen i forhold til, hvordan vi skal handle, ikke på, at resultatet fx skal være størst mulig glæde for det størst mulige antal. Mht. Kant bygger Habermas' universaliseringsgrundsætning på Kants kategoriske imperativ. (Som siger: handl som om maksimen for din handling gennem din viljen skulle blive en almengyldig naturlov, i en af Kants berømte formuleringer af det kategoriske imperativ²¹). I Habermas' udgave lyder universaliseringsgrundsætningen, at enhver gyldig norm må opfylde den betingelse, at de følger og bivirkninger, der (antageligt) bliver resultatet ved tilfredsstillelse af hver enkelts interesse, hvis den følges generelt, kan accepteres af alle berørte parter²². Dette er hvad enhver gyldig norm må opfylde af betingelser.

Habermas henter desuden megen inspiration fra sprogfilosofien; begrebet om talehandlinger er mestendels inspireret af Austin – Austin, som tydeligvis er inspireret af Wittgenstein, ser al tale som handling ved observationen af, at hver gang vi siger noget til en anden, påvirker vi vedkommende på den ene eller anden måde. Hvis jeg fx siger ”jeg lover at komme i morgen” så afgiver jeg et løfte²³. Det er måske værd at bemærke, at Wittgenstein (før Habermas) betoner et af de begreber, som er meget centralt i Habermas' filosofi: Næmlig 'Übereinstimmung' (som de fleste englændere oversætter med 'consensus', men jeg mener at der går en del tabt i denne oversættelse, så jeg vil benytte ordet 'overensstemmelse', da det heraf ses, at der er tale om en bestemt aktivitet, nemlig det at stemme overens; og at stemme overens er ikke noget mennesker bare gør, sådan uden videre, men det er en proces).

Hos Wittgenstein (den sene) er overensstemmelsen af meninger som sådan ikke det centrale, men overensstemmelsen i livsform²⁴. Dette vil blandt andet sige, at det ikke er vigtigt, om vi er enige i, at regnvejr er godt eller skidt, men begrebet har altså mere substantiel karakter. Wittgenstein siger ikke meget direkte om indholdet af sit begreb om livsformen, dog. Habermas ville vel heller ikke sige, at det er vigtigt om alle i en diskurs bliver enige i alle meninger, snarere er det vigtigt, at vi accepterer det gode argument. Måske kunne man sige, at Wittgenstein og Habermas her kongruerer: Det gode argument ligger til grund for vores livsform. (Wittgenstein skriver ikke dette eksplicit

---

²¹ Kant, s. 78

²² Diskursetik, Habermas, p. 52.

²³ Wittgenstein, §226: ”Wer von einem Tag auf den andern verspricht >>Morgen will ich dich besuchen<< - sagt der jeden Tag das Gleiche; oder jeden Tag etwas anderes?”

²⁴ Wittgenstein, §241: ”>>So sagst du also, dass die Übereinstimmung der Menschen entscheide, was richtig und falsch ist?<< - Richtig und falsch ist, was Menschen sagen; und in der Sprache stimmen die Menschen überein. Dies ist keine Übereinstimmung der Meinungen, sondern der Lebensform“ Her får vi et godt billede på, at hos Wittgenstein er overensstemmelse en art aktivitet, praksis.

nogle steder, dog). Dette kunne være vigtigt at nævne, fordi Wittgenstein er en meget indflydelsesrig og betydningsfuld filosof i det 20. århundrede, og at hans betoning af noget, som fx begrebet 'Übereinstimmung', nok har relevans.²⁵ For Habermas er det i denne forbindelse vigtigt, at alle bliver indforståede med en beslutning. Det er i denne forbindelse vigtigt at nævne, at det tyske ord er 'Einverständnis', som læner sig meget op af det danske ord i betydning, frem for engelske oversættelser.

Overensstemmelse er Habermas' foretrukne tilstand eller aktivitet mellem mennesker. Men naturligvis vil der altid være skeptikere, der ikke mener, at det er muligt at nå til overensstemmelse i etiske spørgsmål. Denne mening vil de så argumentere for, for at få folk til at stemme overens heri! Og allerede her begår de ifølge Habermas en såkaldt performativ selvmodsigelse (eller (tale)handlingsmæssig selvmodsigelse jf. Austin) derved, at de bekender sig til gængs sprogbrug og mener at kunne overbevise folk (via argumenter, vel at mærke) om, at det ikke er muligt at argumentere sig frem til overensstemmelse. Disse skeptikere vil med andre ord have folk til at stemme overens i den holdning, at overensstemmelse ikke er mulig at opnå. Dette er naturligvis et paradoks, en performativ selvmodsigelse. Hvis man fremfører det argument, at argumenter kan være lige gode, og at det er subjektivt, hvad der er det bedste argument, ja hvorfor så egentlig argumentere? Hvorfor ikke slå hinanden i hovedet med kæppe i stedet for?

Hvis man bekender sig til argumentation, lader det til at være Habermas' pointe, så erkender man altid allerede, at der findes en måde, hvorpå man kan finde frem til de bedste argumenter i en diskurs. De bedste argumenter for, at vores livsform skal være sådan og sådan indrettet, de bedste argumenter for, at dette er det gode liv frem for denne livsførsel, etc. etc. At Habermas' skeptiker skulle ende med at blive skizofren eller begå selvmord er måske en lige lovlig radikal skæbne at tildele en skeptiker; der er mange legitime grunde – som jeg ser det – til at være uenig i moralske eller etiske principper.

Jeg går ikke ind for dødsstraf personligt, men vil hævde, at det er legitimt (eller rigtigt) og forståeligt at man argumenterer for, at Ted Bundy fx skulle straffes med døden for de mord, han begik i sin tid. Naturligvis kan man forlange dødsstraf for disse handlinger, på baggrund af legitime eller rigtige begrundelser, vel at mærke. Man kan være helt sandfærdig, oprigtig, legitim og forståelig (hvilke er kriterier, som Habermas stiller til et godt argument, som jeg vil komme ind på

---

²⁵ Jeg påberåber mig ikke at være ekspert i Wittgenstein, snarere har jeg et overfladisk kendskab til hans litterære produktion.

nedenfor) i sin argumentation for, at Bundy skulle have dødsstraf – og man kan, vel at mærke, lige så legitimt erklære sig uenig i en mildere dom end dødsstraf. Men der, hvor Habermas gerne vil hen, er, at vi ikke accepterer, at folk ikke i det mindste forsøger at nå til overensstemmelse. Hvis man pure benægter, at noget sådant kan opnås, tager man ifølge Habermas fejl (og vel at mærke skæbnesvangert fejl).

2.2 Habermas-idealet

I et af Habermas' tidlige værker, "The structural Transformation of the public sphere"(1962) er agenten i politisk handlen ikke det enkelte individ, og ej heller massen, men derimod systemverden med dens forskellige institutioner. Begge er de (individet og massen) en samling af sociale og psykologiske vaner og præferencer. Den historiske udvikling af kapitalisme har afpolitiseret massen. I den liberale offentlighed i det 18. århundrede og tidlige 19. århundrede hævder Habermas at have lokaliseret et subjekt af noninstrumental, kommunikativ rationalitet. Ved analyse af ændringer i den offentlige sfære (i forbindelse med økonomiske ændringer) begyndte han at identificere de sociale og institutionelle betingelser for blandt andet den generelle offentlighed. Modellen er her England i den ovennævnte periode. Ved kommunikation i private forsamlinger og igennem den litterære debat, som blev afspejlet i hvad der stod i den skrevne presse, nåede individer frem til overensstemmelse i en rationel, kritisk debat. Den offentlige debat var rationel, fordi denne debat fandt sted uden hensyntagen til social og politisk rangering, samt i overensstemmelse med det, Habermas anser for universelle regler²⁶. Markedslovene påstås suspenderet og den offentlige diskussion og det bedre argument kunne assistere imod socialt hierarki²⁷. Udgangspunktet var ifølge Habermas universelle normer, og offentligheden udfordrede styret ved at styret skulle legitimeres ved den offentlige opinion.

Eftersom den litterære offentlige sfære var præpolitisk og funktionelt adskilt fra den politiske sfære, var den litterære sfære et godt sted for politisk kritik²⁸. Det kan tilføjes, at det ikke længere står som noget uanfægtet ideal for Habermas, da Habermas jo gerne tager kritik til sig og netop er blevet kritiseret for at overse visse plebejiske sammenstød i den offentlige debat. For Habermas begynder det rationelle i kultur²⁹.

---

²⁶ Saccamano N., p. 687f.

²⁷ Ibid., p. 688.

²⁸ Ibid., p. 688.

²⁹ Habermas, the Public Sphere, and Democracy. A Critical Intervention, Douglas Kellner, p. 5.

For Habermas er det ideale benævnt ideel talesituation³⁰. Her er der ikke nogen adskillelse mellem det offentlige subjekt og den offentlige opinion. For Habermas er kritisk publicity nonteatrisk, uden selvrepræsentation og selvekspression. Pressen var dengang en integreret del af diskussionen. Den printede udgave var som nævnt en afspejling af den kritiske, rationelle debat i litterære kredse³¹.

2.3 Praktisk anvendelse af Habermas': Det gode argument

I det følgende vil der på baggrund af Habermas-afsnittet ovenfor blive set på hvordan Habermas praktisk talt kan anvendes og hvordan jeg faktisk vil anvende Habermas i specialet³².

Habermas' teori om kommunikativ handlen fokuserer på implikationer for tale, og generelle normative standarder for kommunikation. Habermas' værker har her fokus på makroniveau. Specielt den offentlige sfære. Habermas' teori om kommunikation, samt hans analyser, er i høj grad angående rollen, som institutionelle aktører (medier, lobby-grupper og virksomheder) har i skabelsen af en offentlig sfære og diskurs i et demokratisk samfund. Habermas' værker sætter opmærksomhed på institutionernes magt til at vælge og skabe budskaber og den strategiske brug af politisk og social magt til at få indflydelse på dagsordener såvel som igangsætning og framing af en offentlig dagsorden³³.

Habermas ser institutionaliseringen af den offentlige sfære som essentiel for vedligeholdelsen og evolutionen af et demokratisk samfund. Den offentlige sfære kan defineres som politiske partier, politikere, lobbyister og virksomheder, mv³⁴.

Habermas har haft betydeligt fokus på kritiske analyser af den offentlige sfære og magten som massemedierne har. Argumentet lyder, at de, der arbejder i de relevante dele af medierne, kan udøve magt fordi de vælger og fremlægger politisk relevant indhold og dermed kan blande sig i formationen af den offentlige mening og blande sig i distributionen af magtinteresser.

I to af Habermas' centrale værker³⁵ opstiller Habermas en række centrale principper for ideel kommunikation (universel pragmatisme). Disse principper kan diskuteres, rettet imod gensidig forståelse, være baserede på. Habermas er dog ikke kun fokuseret på ideel tale, eller det, der leder

---

³⁰ Tysk: 'Ideale Sprechsituation',

³¹ Saccamano, N, 687 f.

³² A critical analysis of media discourse, Cukier et al.

³³ Cukier et al., p. 2.

³⁴ Ibid., p. 2.

³⁵ 1981/84; 2000, A critical analysis of media discourse, Habermas, p. 3.

til gensidig forståelse, men dækker også de eksplicite betingelser for bevidst og ikke bevidst bedrag i kommunikationen.

Habermas skelner mellem kommunikativ tale med henblik på at nå til gensidig forståelse, og strategisk kommunikativ tale. Hvis talen er strategisk, er der en række forskellige udfald; en del af dem er antitetiske, dvs. diametralt modsatte, i forhold til den demokratiske diskurs. For Habermas er der en række gyldighedskrav til kommunikationen. Disse gyldighedskrav er nødvendige betingelser for opnåelse af gensidig forståelse. Habermas er ofte blevet kritiseret for ikke at give et eksakt program for, hvordan hans universelle pragmatik til at opnå gensidig forståelse skal undersøges i empirisk analyse. Men i teorien er det dog det der indeholdes i principperne, der skal undersøges. Her er det især hvad der fraviger den universelle standard for kommunikation, der er interessant, ved at se på om gyldighedskravene indfries, for at forsøge at eksponere de kommunikationsfordrejninger, der er opstået som følge af mangel på indfrielse.

Der er tre underliggende principper for anvendelse af universel pragmatik for analyse af en diskurs, og disse kaldes ”critical discourse analysis (CDA)”:

- 1) Tilhøreren eller læseren antager, at al tale er orienteret imod opnåelse af gensidig forståelse, men samtidig tester tilhøreren/læseren sandfærdigheden i gyldighedskravene. Dette kræver, at en hver samtale er kommunikativ (og ikke strategisk). Samtalen bliver opløst hvis kravene til gyldighed ikke er til stede.
- 2) Hvis samtalen fejler i nogle af disse krav om at være kommunikativ, og ikke strategisk, og tilstræber at være orienteret imod gensidig forståelse, da må analytikeren foretage vurderinger af indholdet i diskursen. Orienteringen, og hvad der opfattes som det objektive, er her det centrale.
- 3) Diskursen må høres ud fra perspektivet fra hvert af de fire gyldighedskrav (se nedenfor).

Habermas baserer sin analyse af den offentlige diskurs på orienteringen, taleren har, og følgen og implikationerne af, hvad der bliver sagt. Det er ikke de enkelte sætninger eller mikro-tekstniveau der her er i fokus. Habermas drager opmærksomheden imod kernen i argumentet. For at forstå argumentet bliver det analyseret i dets præmisser, men fokus er på det samlede argument³⁶.

De fire gyldighedskrav, Habermas stiller til taleren, er at vedkommende taler sandt, er oprigtig,

---

³⁶ Habermas 2000, *ibid.*, p. 5.

legitim og forståelig i sin tale. Som det vil fremgå af det følgende er disse ord meget problematiske at oversætte fyldestgørende.

Selvom det er generelt i karakter, er der mulighed for, at læseren får en række konkrete teoretiske konstruktioner (gyldighedskrav) til at analysere taleelementer i kommunikationen. De nævnte gyldighedskrav kan hjælpe med til at afklare, om en kommunikativ handlen kan betragtes som sand, troværdig, legitim (eller rigtig) og klar, ved direkte reference til de empiriske observationer i kommunikationen.

Følgelig en meget tekstnær parafrase (egen oversættelse) af en central passage i *What Is Universal Pragmatics?*³⁷:

Indledningsvist vil Habermas kort indikere hvad han mener med gyldighedsgrundlaget for tale. Han vil udvikle den tese, at enhver der agerer kommunikativt i udførelsen af en hvilken som helst talehandling skal rejse universelle gyldighedskrav og formode at de bliver indløst (eller indfrie). For så vidt vedkommende (aktøren) ønsker at deltage i en proces om at opnå forståelse, kan vedkommende ikke undgå at rejse de følgende – og sandelig præcis de følgende – gyldighedskrav. Vedkommende taler hævder at:

A: Ytre noget forståeligt

B: Give tilhøreren noget at forstå

C: Gøre sig selv derved forståelig, samt

D: Komme til en forståelse med en anden person.

Taleren må vælge en umiddelbart tilgængelig³⁸ udtryksmåde så at taler og tilhører kan fatte hinanden. Taleren må have intentionen om at kommunikere en sand dom (eller et domsmæssigt indhold, hvis eksistentielle antagelser er tilfredsstillende) så at tilhøreren kan dele talerens viden. Taleren må ønske at udtrykke sine intentioner oprigtigt³⁹, så at tilhøreren kan finde talerens ytring troværdig (kan stole på vedkommende). Slutteligt må taleren vælge en ytring som er rigtig⁴⁰ med hensyn til fremherskende normer og værdier, så at tilhøreren kan acceptere ytringen, og både taler og tilhører kan blive enige med hinanden⁴¹ mht. en anerkendt normativ baggrund. Yderligere kan

---

³⁷ Jeg er kun i besiddelse af en engelsk udgave af teksten.

³⁸ Tysk: 'verständlich'.

³⁹ Tysk: 'wahrhaftig'.

⁴⁰ Tysk: 'richtig'.

⁴¹ Jeg har som nævnt kun den engelske oversættelse, der lyder 'agree with one another', så jeg er ikke helt sikker på

kommunikativ handlen fortsætte uforstyrret kun så længe som alle deltagere formoder at gyldighedskravene, de gensidigt rejser, er rejst med rette. Målet med at opnå forståelse⁴² er at tilvejebringe en indforståethed⁴³ som udmunder i det intersubjektive fællesskab af gensidig forståelse⁴⁴, delt viden, gensidig tillid, og overensstemmelse^{45 46}.

Jeg har skelet en del til hvordan Cukier bruger Habermas i praksis, samtidig med at jeg selv har et par konkrete ideer til hvordan en brug kunne se ud.

Sandhed er det mest simple krav eller princip at gå til og anvende. Her er det selvfølgelig centralt at indholdet er faktisk eller sandt. En potentiel fordrejning kan ske ved forvanskning af ordene. Gyldigheden kan testes ved at se på bevis og ræsonnement.

Forståelighed er også relativt nemt at gå til. Det er vigtigt, at taler og tilhører deler fælles sprog, samt at ytringerne syntaktisk og semantisk set er korrekte. At en samtale ikke er forståelig kan fx komme af, at informationsmængden er for stor, at talen så at sige er ”tåget”, eller at der er tale om brug af sprog, som den anden deltager ikke forstår. Om påståede beviser for noget er umiddelbart tilgængelige for offentligheden, kunne også være interessant at kigge på

Oprigtighed er straks noget vanskeligere at anvende. For hvordan skal jeg kunne sige om en person, at vedkommende ikke er oprigtig? Jeg synes det nærmeste jeg kan komme på at anvende princippet er at tale om troværdighed. For personer kan jo fx tale ud fra en oprigtig, men forkert overbevisning, og dermed virke uoprigtige, men reelt være oprigtige. Jeg kalder det stadig oprigtighed i specialet, men i praksis vil jeg ofte kalde en ytring utroværdig frem for uoprigtig. Gyldighedstesten på om noget er troværdigt eller ej kan her foregå ved at se på hvor konsistent, det der er sagt er. Hvis man den første dag mener et og den næste det stik modsatte, så vil jeg være tilbøjelig til at kalde det utroværdigt. Når der ses på taleelementer i den empiriske analyse er det vigtigt at se på det kognitive sprog, fx hvad der er brugt af overdrevne udtalelser, metaforer og jargon.

Legitimitet er så vidt jeg kan se også problematisk at anvende. Selvom det tyske ’richtig’

---

hvad det bedste ord er at oversætte med.

⁴² Tysk: 'Verständigung'.

⁴³ Tysk: 'Einverständnis'.

⁴⁴ Det engelske ord er 'comprehension'.

⁴⁵ Engelsk: 'Accord with one another'.

⁴⁶ Habermas v. Cooke, chapter 1, *What is universal pragmatics?*, p.22-23.

oversættes med 'legitimitet' i dette speciale, er dette ordvalg måske ikke helt korrekt – legitimitet har, som ordets latinske rødder antyder, at gøre med 'lov' og 'lovgivning', og det Habermas sigter til er jo, på baggrund af parafrasen ovenfor, lidt noget andet (værdier og normer).

Gyldigheden i forhold til legitimitet kan testes ved at se på, om konkurrerende logikker er repræsenterede (fx forskellige økonomiske teorier). Er de, der er interesserede i emnet, desuden ligeligt repræsenterede? Taleelementer, der kan ledes efter i denne forbindelse er, hvilke eksperter der bruges og på hvilken basis de er eksperter, og i hvor høj grad der er emner der forties.

Operationalisering

For en operationalisering af metoden er der traditionelt kun brugt to metoder. Her er det muligt at bruge kritisk hermeneutisk metodisk analyse og kontekstanalyse-teknikker. En af kritikkerne rettet imod diskursanalyse er, at den er selektiv og mangler stringens. Habermas griber dette an ved at kombinere kvalitativ og kvantitativ analyse. Dette giver svar på tiltale når det kommer til krikken af CDA⁴⁷.

I Habermas' teori om personlig handlen gøres det klart at (objektiv) epistemologi ikke alene kan udgøre kritisk social analyse. Habermas er tilhænger af epistemologi for kritisk teori, så længe den omfatter flere metoder, og de er kritisk orienterede og selvrefleksive. Kontekstanalyse-software kan i nogle tilfælde være med til at hjælpe med kritisk diskursanalyse (CDA) når informationsmængden er overvældende. Dette giver mulighed for empiriske observationer som ellers vil være svært tilgængelige for det menneskelige øje. Den generelle metode for kritisk diskursanalyse kan opsummeres i fire trin. Det skal nævnes, at trin 2 og 3 her er en proces med gentagelser. Empiriske observationer fra disse to trin kan udløse yderligere data.

Trin nummer 1 er definering af samlingen af data, der skal analyseres. Ngwenyama og Lee nævner, at politisk kontekst og forholdet mellem deltagere er essentielt for CDA⁴⁸. Her er det nødvendigt at identificere hvilke dokumenter der skal inkluderes for at tolke indholdet med øjeblikkelig kommunikativ udveksling. Det er desuden vigtigt at sikre, at flere datakilder er benyttet.

Trin 2 er indholdsanalyse og kodningsprocedure. Indholdsanalyse laves ud fra kendeord og sammensætningen deraf. Formålet med analysen er identificering af empiriske observationer der

---

⁴⁷ Ibid, p. 7.

⁴⁸ 1997, ibid. p. 8.

hører til gyldighedskrav og bestemmelse af, hvor ofte specifikke argumenter bliver brugt. Analysen forsøger også at identificere brugen af strategisk retorisk gentagelse af specifikke argumenter. Derudover skal undersøgeren forsøge at afdække hvad der gentages af specifikke meninger, i øvrigt ofte ikke støttet af argumenter. Dette med formålet at få disse meninger gentaget så mange gange, at det koloniserer livsverdenen. Mht. kodningen foregår den i to faser. Første forudgående kodning er med formålet at identificere taledimensioner der har signifikans for de enkelte validitetskrav. Derefter kan anden fase af kodningen være fordele og ulemper. Termer der bruges til at beskrive emnet, adjektiver, metaforer og anden associativ sprogbrug. Ekspertter og talsmænd citeret i diskussioner, specialiseret sprog eller jargon, er desuden en del af trin 2-analysen.

Punkt nummer 3 i operationaliseringen af CDA er læsning og tolkning af de empiriske observationer. Der ledes efter implicite eller eksplicite gyldighedskrav. Påstande skal så testes på baggrund heraf. Testen inkluderer her søgen efter empiriske observationer, der kan afkræfte gyldigheden i påstandene. Meningen af teksten udforskes i forhold til den politiske situation og implikationerne af udfaldet for deltagerne. Kvantitative analyser bruges som supplement. Her tælles de termer, der er relevante for det enkelte argument. Optællingen er ikke for at se meningen med teksten, men derimod for at få en indikation på, hvilke temaer der dominerer diskursen. Emner der er udeladt kan underminere forståelse.

Punkt 4 i operationaliseringen er forklaring af resultater. Forklaringer af resultaterne refererer til den bredere kontekst af analysen og forklarer den dybere struktur, denne reflekterer⁴⁹.

2.4 En kritik af det danske demokrati på baggrund af Habermas-idealet

Dette afsnit vil udmønte sig som en kritisk diskussion af de demokratiske realiteter i det danske samfund. Det vil stille spørgsmålstegn ved, om livsverdenen i vores samfund nu også er så rationelt bevæget, som man kunne ønske sig, på baggrund af Habermas. Afsnittet vil stille spørgsmålstegn ved et ideologibaseret partisystem på baggrund af Habermas' mere idealistiske fordringer til demokratiet.

Habermas stiller store fordringer til livsverdenen (og dermed selvsagt også den enkelte demokratiske vælger) og dette gør han efter min mening ret i. Jeg vil nødig undervurdere den danske vælger, men stille mig spørgende overfor præcis hvor rationelt (i Habermas' forstand af

---

⁴⁹ Ibid., p. 8.

begrebet) den danske vælger egentlig kan siges at tænke og agere. Jeg tror som sagt ikke, at den danske vælger ikke forstår at gennemskue mange aspekter af den danske debat (inklusive retoriske eller strategiske og manipulative aspekter). Men selvom alle vælgere i princippet har lige adgang til uddannelse (og dermed oplysning og formentlig indsigt i det gode argument) i dagens Danmark, må vi nok sande (som Habermas også har gjort i øvrigt⁵⁰), at pøbelen også har medbestemmelse. Og denne del af befolkningen er måske ikke så oplyst som den del, der vælger en videregående uddannelse, og har måske ikke samme forudsætninger for at gennemskue debatten. For pøbelen er det spørgsmålet om det gode argument er i højsædet fra et Habermas-perspektiv.

Det er ikke fordi Habermas lader stå hen i det uvisse, præcis hvad et godt argument er; men det er i fokus, at det er ved forhandlingsbordet, at de gode argumenter bringes på bane i en diskurs, hvor man tilstræber at være sandruelig, oprigtig, modtagelig overfor gode argumenter, etc. Altså det er centralt at *repræsentanterne* for diverse dele af befolkningen er rationelle. At privatbefolkningen som sådan er rationel, forudsættes blot. Men lad mig her stille spørgsmålet: hvad er det i realiteten der beskæftiger og bevæger bistandsklienten (vedkommende være sig veluddannet eller ufaglært) når han på det, som mange ville kalde en sulteløn, vurderer hvad der er et godt argument? Og når han afgiver sin stemme? Er det, der bevæger ham, hvad der er rationelt i Habermas' forstand af ordet (at det fx er, hvad der gavner landet som sådan bedst, fra en rationel, økonomisk synsvinkel) eller er det hvad man kan betragte som rationelt ud fra en selvopholdelsesdriftssynsvinkel (Hobbes og mange andre filosoffer har argumenteret for, at man ikke kan fortænke mennesker i at ville overleve og gøre vilkårene bedre for sig selv). Har bistandsklienten for øje, hvad der er rationelt ud fra egen (evt. kortsigtede) synsvinkel, eller hvad der er rationelt ud fra en filantropisk, patriotisk, økonomisk synsvinkel? Her synes at være en uafgjorthed hos Habermas, for hvad vil han egentlig kalde rationelt i dette tilfælde? Habermas tænker jo i baner for liberalt demokrati, og her kan man rationelt ikke se bort fra, at man trods alt skal overleve (fx mener Kant at man har pligt til at opretholde livet).

Man kunne forestille sig et politisk løsningsforslag der ville give bistandsklienten bedre økonomiske vilkår end en kassedame (for nu at tage en forholdsvis aktuel problemstilling) Det er vel ikke fair ud fra et liberalt demokratisk synspunkt, at man ikke kan være sin egen lykkes smed, så at sige, i nogen udstrækning (at det ikke skulle kunne betale sig at arbejde frem for at gå ledig; at arbejdet skulle bære lønnen i sig selv er vel ikke et synspunkt verden er parat til endnu, eller hvad

---

⁵⁰ Dette har Habermas eksempelvis erkendt som følge af en kritik af hans værker.

man nu skal sige), men af samme grund (altså ud fra et liberalt demokratisk synspunkt) kan man vel ikke fortænke bistandsklienten i at stemme sig bort fra, hvad mange vel ville kalde en sulteløn. Bistandsklienten har vel også lov at være sin egen lykkes smed i denne forstand.

For at relatere til min problemformulering vil jeg altså på denne baggrund mene, at vi med Habermas' standarder som udgangspunkt kan tale om et demokratisk problem: for hvad er egentlig – når alt kommer til alt – det mest rationelle? Det gode argument fra et kollektivt synspunkt eller det gode argument fra et (filosofisk set) retmæssigt, egoistisk synspunkt?

Jeg vil gå videre med at diskutere et ideologibaseret partisystem i forhold til Habermas' mere idealistiske fordringer. For hvad vil essensen af et ideologibaseret partisystem egentlig sige? Her vil det være nødvendigt at kigge på forskellen mellem ideologi og idealisme. Hvad er kriteriet på at noget er ideologisk? Jeg vil mene at det blandt andet er, at man taler om ”os” og ”dem”. Hvis Venstre, fx, havde en ideologi der sagde, at ”større ulighed i samfundet vil skabe mere dynamik eller vækst”, og prøvede at argumentere for, at det ville gavne alle, så mener jeg, at der er en indbygget selvmodsigelse heri. Det er muligt at BNP bliver større ved at indføre større ulighed, men for dem, der havner i bunden af pyramiden – lad os sige bistandsklienten – vil der jo stadig være et reelt problem med at få midler nok til at få dagligdagen til at køre rundt. M.a.o.: Det er muligt at BNP vokser; men hvad garanterer, at alle, og ikke blot nogle få, får udbytte heraf? Hvis argumentet går, at større ulighed i samfundet vil føre til større vækst, så vedkender man sig dog trods alt, at der vil være større ulighed. Pointen med hvilket jeg har svært ved at se. For hvis flere mennesker kommer til at leve på kanten af samfundet – evt. bliver kriminelle pga. at de lever på en sulteløn – hvem kan det så siges at gavne? Samfundet? Jeg tror det næppe; Følger man Hobbes, så er fred altafgørende i et hvilket som helst samfund. Bliver gaden mere urolig at gå på, pga. hjemløshed og lovløshed, så kan jeg ikke se, hvem det måtte gavne, heller ikke de rige.

Tilbage til forskellen mellem ideologi og idealisme; jeg tror godt jeg kan sige, at hvis Venstre kom med et postulat som ligner det ovenfor nævnte, og hævder, at det vil være til alles fordel, er vi på kanten af, hvad et godt argument er i Habermas' forstand. At Venstre vil nogle det bedre end andre, tror jeg ikke der kan være nogen tvivl om, hvis vi skal holde os til sandheden. Ideologi vil generelt set højne standarden for grupper i samfundet, ikke for samfundet som sådan, og arbejder man ud fra et ideologisk partiprogram og camouflerer, at man ikke tænker på alles ve og vel, vil jeg mene at man er meget strategisk i Habermas' forstand af ordet.

Som systemet er bygget op pt. kan det ikke være problematisk som sådan, at man arbejder ud fra en ideologi. Når bare man ikke camouflerer, at der i realiteten er tale om ideologi. Hvis Venstre hypotetisk udmeldte, at ”større ulighed i samfundet vil skabe større dynamik eller vækst, på bekostning af et lille mindretal”, ville argumentationen have været oprigtig og sikkert sandfærdig. Men at alle skulle kunne profitere af større ulighed ville lyde meget søgt, grænsende til det selvmodsigende.

Det jeg har undersøgt og diskuteret ovenfor er et eksempel på en ideologisk argumentation der dækker sig ind under at være idealistisk. Og idealisme vil altså i modsætning til ideologi sige (i denne udlægning i hvert fald) at der bliver tænkt på alle frem for udelukkende på et stort mindretal eller et flertal. Habermas vil have indforståethed og overensstemmelse via saglig argumentation, forstået som sand, oprigtig, legitim, og forståelig argumentation. Og den hypotetiske argumentation angivet ovenfor er hverken forståelig, oprigtig eller sand, hvis man accepterer, at Venstre arbejder ud fra et ideologisk partigrundlag. Nu skal det ikke lyde som om jeg specielt er ude efter Venstre, dette er ikke tilfældet, der er jo tale om en hypotetisk argumentation. Jeg kunne ligeså godt have valgt et hvilket som helst dogme fra venstrefløjen at bearbejde.

2.5 Habermas' anvendelsesområde i forhold til en såkaldt 'valgkamp'

Før jeg går videre med den empiriske del af specialet vil det måske nok være hensigtsmæssigt at gøre nogle få betragtninger om, hvad det vil sige at føre valgkamp, samt hvorledes Habermas kan bruges i denne sammenhæng – og specielt hvorledes han *ikke* kan bruges.

Man kan sige at en valgkamp – det ligger jo i ordet – allerede lægger op til en form for kamp. Det gælder altså her for politikerne om at markere sig i forhold til hinanden, lige så vel som det gælder for partierne om at markere sig i forhold til hinanden. Taler man 'valgkamp', så ligger det jo i selve dette sprogspil, at der som minimum er taktik og strategi indblandet, og måske er endda visse våben (i overført betydning) med i spillet. Man fører med andre ord kamp; måske ikke at ligne med gladiator kampe eller ultimate fighting, men heller ikke billard eller bingo.

Skak er måske det spil, der kommer tættest på at kunne beskrive det politiske spil under en valgkamp. I skak finder man taktiske såvel som strategiske elementer, og det betegnende ved denne analogi er naturligvis, at man ikke spiller for at få remis, men for at vinde. På samme måde kan man ikke bebrejde en politiker at vedkommende vil vinde i valgkampen, eller at et politisk parti har som mål at vinde i valgkampen. Med ordet 'valgkamp' er banen kridtet op til, at der falder elementer ind

under kampen, som muligvis ikke læner sig op ad Habermas' principper i det hele taget. Strategi, fx, er jo ikke et positivt ord i Habermas' forstand. Men strategi vil vel uafvendeligt være en del af en valgkamp. Her går det fx ud på at tegne de linjer, et ideologisk parti står for; vil man prioritere x antal milliarder til Afrika eller vil man prioritere at poste flere penge i sygehusene for at få ventelisterne ned, eller vil man søge at tilføre midler til folkeskolen og et bedre seminarium, etc. etc.

Man arbejder ud fra forskellige strategier og prioriteringer, og prioriteringer har jeg svært ved at se skulle kunne bryde med Habermas' gode argument. Der er gode argumenter for at give flere penge til Afrika såvel som for at tilføre penge til sygehusvæsenet, etc. Der er en pose penge, der skal fordeles i vores velfærdssamfund. Måske er nogle argumenter endog lige gode, og i en valgkamp er det ikke centralt at stemme overens i tingene, så meget som det er at markere forskellene i prioriteringer. Habermas kan altså ikke – efter mit synspunkt, som jeg her har fremført – anvendes i hele sin udstrækning på det specifikke fænomen 'valgkamp'; Habermas er måske endnu mere interessant i folketinget til daglig, hvor lødighed og saglighed nok er en mangelvare. I en valgkamp må vi acceptere visse strategiske fokusområder fra alle parter; fx hvilken retning skal vi føre vort samfund i? Dette dog ikke på bekostning af det gode argument, vil jeg dog mene.

I en valgkamp kommer det (forhåbentlig) ofte til konkrete tilfælde, konkrete argumenter for at gøre sådan og sådan i vort samfund. Lad os bare tænke på eksemplet med bistandsklienten og kassedamen. Her har vi fingrene nede i argumenterne, her vil det være på sin plads at være saglig i Habermas' forstand og acceptere gode argumenter til trods for, at der er valgkamp. De færreste kan oprigtigt mene og argumentere for, at bistandsklienten skal have mere end kassedamen, ligesom de færreste kan mene og argumentere for, at bistandsklienten skal leve på, hvad mange ville kalde en sulteløn. Og de færreste ville fortie, at der er et problem eller undgå en konfrontation om problemet, når det forholder sig på den ene eller den anden måde.

Der er desuden gode argumenter for, at vi skal have valgkamp på demokratiets dagsorden; det offentlige rum udvides under en sådan 'kamp', en valgkamp engagerer befolkningen og ikke mindst pøbelen. En valgkamp er vel i bund og grund et sundt fænomen for demokratiet, der gør, at folk kommer til at reflektere over visse problemstillinger og forhåbentlig ikke glemmer deres egen situation mv., når de stemmer. Når dette er sagt, vil det dog være på sin plads at nævne, at Habermas selvfølgelig har noget at sige; også i forhold til en valgkamp. Måske kunne vi i stedet for termen 'valgkamp' komme frem med en mere lødig betegnelse for den debat, der burde foregå, og burde

foregå med lødige, saglige argumenter som udgangspunkt. Det vil naturligvis være muligt at stille modsætningerne skarpt, selv med en mere konkret argumenterende valgdebat. Man kunne fx undre sig over, at noget så centralt og vigtigt som politikernes menneskesyn og personsyn sjældent bliver diskuteret i den offentlige diskurs.

Jann Sjursen fx har (naturligvis) det menneskesyn, at mennesker sådan set er lige meget værd uanset hvem de er og hvad de er. Men er dette nu rigtigt? For jeg tror at Jann Sjursen faktisk burde tale om 'personer', når han i sammenhængen (som jeg vil opsummere under analysen af empirien til dag ét i valgkampen) siger 'mennesker' – netop hvem de er og hvad de er i konteksten 'samfund', er jo, hvad der gør dem til personer. Jeg vil (naturligvis) ikke være så kontroversiel at hævde, at nogle mennesker er værdiløse for vores samfund.

Et menneske har qua det at være menneske visse rettigheder og tilskrives vel et vist værd; men når dette er sagt vil jeg gerne spørge om en person, en rocker, fx, der inkasserer penge udenom samfundet og gør det på illegal vis, kan siges at have lige så meget værd som en skolelærer, der dagligt ofrer sig på pædagogikkens og integrationens alter? Skelner Jann Sjursen altså fx ikke mellem mennesker med visse oparbejdede dygtigheder og kompetencer, og mennesker uden, ud fra en samfundsmæssig betragtning? Jann Sjursen ser i det indslag, jeg har udtalelsen fra, bort fra, at *personer* er noget forskelligt fra mennesker. At det er personer, der er til diskussion, ikke mennesker som sådan. Det vil være absurd at hævde, fx, at en nærmere bestemt unavngiven rocker har lige så meget værd for Danmark som fx en anden unavngiven skibsreder har – alt andet lige. Den ene er bistandsklient og tjener sorte penge på illegale aktiviteter, den anden betaler skat og skaber legale arbejdspladser. Er vi ikke fristede til at sige, at den anden person er mere værd end den ene? Hvis vi skal være nøgterne, så poster samfundet hvert et eller andet milliardbeløb i at uddanne borgere; skal vi se bort fra, at mennesker, der har gennemgået en uddannelse (og derved fra en samfundsmæssig betragtning bliver til personer i samfundet) reelt økonomisk set er mere værd end borgere uden uddannelse? Læg mærke til, at jeg her på ingen måde vil fraskrive kvinden på gulvet værdi for det stykke arbejde, hun udfører; men samtidig vil det være absurd at hævde, at kvinden på gulvet er lige så meget værd – rent økonomisk – som en person der har gennemgået fx en årelang universitetsuddannelse og dermed har større værdiskabende effekt for samfundet. Penge er bestemt ikke alt, personen på gulvet kan have mange *menneskelige* kvaliteter, men dette afsnit skal blot tjene til at sætte i fokus, at *personlige* kvaliteter er en anden snak. Denne nuance ser Jann Sjursen altså bort fra i ovennævnte indslag. Her er talen nemlig på mennesker med forskellige kvalifikationer (bankmænd, ingeniører, læger etc.), altså personer, og ikke på mennesker som sådan. Det kristne

menneskesyn, vi har i Danmark, er slet ikke til debat.

Nok om menneske versus person. Pointen med denne lille betragtning er blot at pege på, at den offentlige debat ofte gennemsyres af sådanne uklarheder, at politikere per ignorance eller for at hævde deres egne ideologier ofte ser bort fra de nuancer, der burde være til stede i en debat – som ikke af den grund ville blive mindre fængende. Men hvis rammerne er valg og kamp, og ikke valg og debat, så forringes kvaliteten af argumenterne og sagligheden naturligvis fra et Habermas-perspektiv. Og man overser, som Sjursen fx, at menneskesynet ikke er det centrale når vi ser på bankmænd og ingeniører fra en samfundsmæssig synsvinkel; at det m.a.o. er temmelig relevant at diskutere om forskellige personer har forskellig værdi for samfundet, både når vi snakker rockere, flygtninge/indvandrere, læger, og personlige ressourcer generelt. Det ville være ønskværdigt, om alle personer havde samme værdi for samfundet, men vi må se i øjnene at dette ikke er tilfældet.

Hvorom alting er: selvom det ikke er mest oplagt at bruge Habermas til valgkamp, mener jeg alligevel at det finder sin berettigelse; under forudsætning af, at folk faktisk mener *valgdebat* når de siger *valgkamp*.

3. Beskrivelse af materiale brugt til analysen

I henhold til Habermas-teoriafsnittet, vil det her kort blive gennemgået hvilket materiale der er blevet benyttet i specialet. Ud af de 20 dages valgkamp, fra den 1.-20. november 2001, er de første 14 dages TV2 Danmark-dækning af valgkampen genstand for analysen. Her var det selvsagt mere optimalt at dække alle 20 dages valgkamp. Der foruden ville det være ønskværdigt at have andre kilder med så som DR, de landsdækkende aviser etc. Indskrænkelsen til de 14 dages TV2 dækning af valgkampen er grundet specialets omfang. Mandag til fredag drejer det sig cirka om 5 timers TV dagligt og i weekenden omkring 2 timer dagligt. Her er det politisk relevante transkriberet, og en stor del af dette vedlagt som bilag. En række politikere er blevet vurderet i forhold til det gode argument, og et eventuelt demokratiproblem i et Habermas perspektiv. Journalisterne er benævnt enten 'journalist' eller 'speaker'.- i et enkelt tilfælde i et debatprogram endog med navn, idet vedkommende ifølge kriterierne fremgår som ikke neutral og dermed bliver politisk aktør i et topmøde mellem Poul Nyrup og Anders Fogh. Nogle aktører har selvsagt fået mere taletid end andre dette kan skyldes tilfældighed eller større nyhedsinteresse. Der vil blive konkluderet på enkeltpersoners debat så vidt muligt såvel som generelt.

I det følgende en personliste over gennemgåede aktører:

Poul Nyrup Rasmussen, Statsminister, Socialdemokratiet
Mogens Lykketoft, Finansminister, Socialdemokratiet
Karen Jespersen, Indenrigsminister, Socialdemokratiet
Frank Jensen, Justitsminister, Socialdemokratiet
Svend Auken, Miljøminister, Socialdemokratiet
Anders Bak, Borgmester Høje-Taastrup kommune, Socialdemokratiet
Kjeld Hansen, Borgmester Herlev kommune, Socialdemokratiet.
Arne Rolighed, Sundhedsminister, Socialdemokratiet
Anders Fogh Rasmussen, Partiformand, Venstre
Lars Løkke Rasmussen, Næstformand, Venstre
Peter Brixtofte, Venstre
Holger K. Nielsen, Partiformand, SF
Pia Kjærsgaard, Partiformand, Dansk Folkeparti
Kristian Thulesen Dahl, Dansk Folkeparti
Peter Skaarup, Dansk Folkeparti
Jann Sjursen, Formand, Kristendemokraterne
Anders Samuelsen, Skatteordfører, Det Radikale Venstre
Marianne Jelved, Det Radikale Venstre
Frank Aaen, Formand, Enhedslisten
Mimi Jakobsen, Partiformand, CD
Jørn Plest, læge, opstillet til folketingsvalg
Konservativ Ungdom
Mogens Jensen, Formand LO
Jess Dorph, Journalist, ordstyrer ved TV2's topmøde

4. Empiri og Analyse

4.1 Nyhederne d. 5. november 2001, kl. 19.00- 19.30

”Efter ni år med Nyrup spændes der stadig ben for bekæmpelse af vold og kriminalitet. Der er ikke blevet strengere straffe for vold og voldtægt.” (JP- annonce).

Analyse:

Denne annonce er ulødig. At påstå, at det ikke har ligget Nyrup-regeringen på sinde at bekæmpe vold og kriminalitet, er afgjort en usandhed. Regeringen var blot uenig i hvilke midler man skulle tage i brug. Det er tydeligt, at denne annonce har en ensidig indfaldsvinkel; at vold og kriminalitet kun kommer til kort ved strengere straffe. Men måske regeringens fokus i højere grad var præventivt i sin tid? ”Bekæmpelse” behøver desuden ikke at have implikationen ”strengere straffe”, altså en vis urigtighed i argumentet.

At påstå, at der spændes ben for kriminalitetsbekæmpelse i konklusionen (der kommer først i annoncen) er desuden en overdrivelse, når det siden konstateres – som argumentets præmis går – at det faktisk kun er vold og voldtægt, der ikke straffes hårdere for. Slutteligt kan man sige, at det er urimeligt ikke at tage i betragtning, hvad strafferammen var på Nyrup-regeringens tidspunkt, og sætte sig ind i argumenterne herfor. Desuden må folketinget jo i sin tid have været forholdsvis enig i, at denne strafferamme var den passende, så argumentet fejler på adskillige punkter i at overbevise.

Jf. Habermas en usand og på flere måder illegitim annonce. Desuden, da den overdriver, er annoncen også en smule utroværdig.

Frank Jensen:

”Det er misvisende, sagt på jysk: Det er løgn.” ”... den grove vold bliver straffet med 4 år og vi har heldigvis den laveste kriminalitet siden 1984.”

Speaker:

”Justitsministeren har sat straffen for vold i vejret, det er alle eksperter enige om.”

Anders Fogh:

”Jo men det der er kendsgerningen er altså at Venstre har fremsat forslag om højere strafferamme flere gange i Folketinget. Det er det vi siger i annoncen.”

Journalist:

”Men det I siger i annoncen er vel ikke, at regeringen har stemt nej til Jeres forslag. Det er at straffen for vold ikke er steget.”

Anders Fogh:

”Jo det er altså det, vi mener med vores annonce. Jo vi mener nøjagtigt, hvad der står i annoncen, nemlig at Regeringen har sagt nej til Venstres gentagne lovforslag om at forhøje strafferammen for vold og voldtægt.”

Journalist:

”Men der står, at straffen for vold og voldtægt ikke er steget? Det er ikke rigtigt!”

Anders Fogh:

”Jo Venstre har flere gange fremsagt forslag om højere straffe for vold og voldtægt. Det er flere gange blevet stemt ned af Regeringen. Det er en kendsgerning. Det er det, der står i annoncen. Det der står i annoncen, det er sandheden.”

Journalist:

”Når nu eksperterne kan bevise sort på hvidt, at straffen for vold gennem de seneste år...”

Anders Fogh:

”Det jeg kan bevise er, at Venstre flere gange har fremsat forslag om højere strafferamme for vold og voldtægt. Det er hver gang blevet stemt ned af Regeringen.”

Analyse:

Anders Fogh indrømmer ikke fejlen i annoncen. Han prøver derimod bevidst at manipulere befolkningen til at tro, at annoncen er i orden, som den er, mens den tydeligvis faktisk siger noget forkert, noget usandt. At Venstre, med sætningen ”Der er ikke blevet strengere straffe for vold og voldtægt”, egentlig skulle mene, at ”Regeringen har sagt nej til Venstres forslag om højere straffe for vold og voldtægt”, er muligvis rigtigt. Men så er det i sandhed, som Frank Jensen siger, en

misvisende annonce. Man burde kunne stole på, at et indhold af en annonce er faktisk. At Anders Fogh forsvarer sig med, at "Det er det, der står i annoncen. Det, der står i annoncen, det er sandheden" kan til gengæld ikke forsvares. Det Anders Fogh gør, er at forsvare et paradoks. Paradokset består i at påstå, at der i en annonce står en sætning, som faktisk ikke står der. AF laver dermed en performativ selvmodsigelse. Han må tages til indtægt for, hvad der står i annoncen, når han forsvarer den. At skrive et og forsvare sig med, at der står noget andet end det, der står, er selvmodsigende. Anders Fogh bryder klart med Habermas' kriterier om sandhed og oprigtighed. Oprigtighed kan her klart siges at blive brudt med, for man skal være ulærd for at forsvare et paradoks, og Anders Fogh er ikke ulærd. Forståelighed er selvsagt også en mangelvare, ligesom det selvsagt er urigtigt at forsvare et paradoks.

Speaker:

"Konservativ ungdom ville vise, at de hjemløse kan hjælpes med private midler. Der blev uddelt mad til hjemløse."

Analyse:

Selvfølgelig kan hjemløse hjælpes med private midler også. Det er der intet nyt i, ikke nogen særlig original tanke. Hvilken garanti har vi for, at Konservativ Ungdom husker at hjælpe de hjemløse også efter valgkampen? Jeg har svært ved at få øje på pointen i dette initiativ. Konservativ Ungdom forbyder sig ikke umiddelbart mod nogle af Habermas' kriterier, det skulle da lige være forståelighed på baggrund af ovenstående.

4.2 Go´ Morgen Danmark 06.30-09.10

Speaker:

"Et nationalt kompromis på vej på familiesammenføringsområdet, det mener Anders Fogh. På Socialdemokratiets kongres lagde Nyrup op til stramninger uden at stille konkrete forslag. Venstre har tidligere inviteret til et nationalt kompromis uden socialdemokratisk imødekommenhed."

"Nyrup har siden i fredags lagt op til stramninger, blandt andet på familiesammenføringsområdet. Men han har ingen konkrete bud på hvordan. I stedet vil han nedsætte en tænketank, der vil komme med bud i løbet af foråret. Derefter vil han invitere alle partier, Dansk Folkeparti undtaget, til forhandlinger med henblik på et bredt kompromis. Mulighederne er nu væsentligt forbedrede, siger han til Berlingske Tidende."

Analyse:

Udmeldingen er fair nok. Bortset fra, at Poul Nyrup ikke anerkender Dansk Folkepartis demokratiske grundlag. Ud fra Habermas er det naturligvis ikke acceptabelt, at ikke alle bliver taget med på råd. Hvis argumentet herfor er, (som tidligere nævnt fra socialdemokratisk hold i valgkampen), at DF ikke fører anstændig udlændingepolitik eller ikke er stuerene, så vil jeg argumentere for, at Poul Nyrup's tilgang er illegitim. Hvem skal stille sig til dommer over, hvad der er anstændigt og ikke anstændigt, så længe forskellige institutioner, såsom menneskerettighedernes reglementer, overholdes? Jeg ser ingen grund til, at DFs udlændingepolitik ikke skulle være 'anstændig', som ofte nævnt i valgkampen, hvad så end det i øvrigt skal sige. Hvad går DF ind for som kan betragtes som afgjort uanstændigt? Der dukker af og til nogle uanstændige røster op på partiets landsmøder, ja. Men de folkevalgte politikere fra DF er ikke dømt som kriminelle, dømt efter racismeparagraffen, eller lignende. Hvis man fx er uanstændigt påklædt på gaden overtræder man lovgivningen. Dette eksempel viser at lovgivningen hovedsageligt bestemmer hvad der er uanstændigt.

Hvad man personligt finder anstændigt eller uanstændigt munder ofte ud i forskellige menneskesyn. DFs menneskesyn er mere nøgternt eller kynisk eller sort (alt efter hvilket synspunkt man indtager) i forhold til immigranternes motivationer for at opholde sig i Danmark og (set fra DFs synspunkt) nyde godt af de danske goder ved et velfærdssamfund. Men er det eksempelvis uanstændigt at bekendtgøre, at alle der tager en kniv med i byen er idiot? Er det uanstændigt at stå for en politik, der vil hjemsende mennesker med anden etnisk baggrund, hvis de gentagne gange begår kriminalitet uden at være blevne danske statsborgere? Er det uanstændigt at argumentere for højere straffe (man kan naturligvis diskutere om højere straffe er 'løsningen', men et legitimt synspunkt må det vel være ifølge Habermas).

Når regeringen afholder sig fra at gå ind på DFs argumenter, og blot tilsidesætter den argumentative diskurs med en bemærkning om, at politikken er uanstændig, hvem er så egentlig den fordækte part, den uanstændige part i debatten? Så længe et synspunkt er legitimt (menneskerettigheder, dansk lovgivning, etc.) og altså kan forsvares, bør det også blive taget med på råd, for så vidt som det ifølge Habermas er den brede diskurs i et samfund, der er den gavnlige. Så længe der ikke er noget lovstridigt i synspunkterne, er det legitime synspunkter, og bør ikke – så vidt jeg kan se – dæmoniseres ved at bruge et skældsord som 'uanstændig' om dem. Dette kan ingenlunde være gavnligt i forhold til at nå til overensstemmelse.

Jf. Habermas bryder Poul Nyrup altså med legitimitet eller rigtighed ved ikke at tage DF med på råd. Poul Nyrup fortier desuden i dette tilfælde grunden til ikke at tage DF med på råd, hvilket gør hans handling en smule uforståelig.

Lars Løkke Rasmussen:

"I marts måned foreslog Venstre stramninger som blandt andet indebar skærpet straf for vold, menneskesmugling, uagtsomt manddrab. Dengang stemte regeringen nej. I oktober da vi fremlagde vores forslag var det også med negative miner fra regeringens side. Så det er svært at tage rigtigt alvorligt. Den sikreste måde at dæmme op for kriminalitet er selvfølgelig at sikre sig, at vi får en ny regering."

"Det er valgkamp. Det er som om regeringen påtager sig at mene det samme, vi har ment hele tiden. Det gælder ikke kun på det her område omkring vold og kriminalitet. Vi vil ikke finde os i at folk straffes lempeligere for vold imod mennesker frem for vold imod penge. Men det gælder også på udlændingeområdet, det gælder på ældreområdet. Det gælder hele viften rundt, at regeringen er i fuld gang med at kopiere Venstres politik, men der vil jeg bare sige, det er bedre at holde sig til den rigtige vare."

Analyse:

Man kan diskutere om strengere straffe dæmmer op for kriminalitet. Det er i høj grad ideologisk bestemt om man værdipolitisk går op i strengere straffe eller ej. Udtalelsen 'Den sikreste måde at dæmme op for kriminalitet... etc.' er temmelig ideologisk funderet, og om det virkelig er tilfældet er jo ikke sikkert. Men udtalelsen er inden for rammen af valgdebat, mener jeg. At Lars Løkke gør opmærksom på Socialdemokratiets skiftende retning er desuden fair nok mener jeg, idet Socialdemokratiet ikke i et Habermas-perspektiv giver fuld forståelighed for hvad de vil på en række punkter.

Speaker:

"Men det nationale kompromis bliver sandsynligvis uden CD's medvirken."

Mimi J.

"Hvis der er dokumenterede problemer, og det vil jeg sige, det er vi altid åbne overfor, så vil vi hjertens gerne være med til at løse dem, men at begynde at hidse sig op over nogle spædbørn der

dårligt nok er kommet ud af mors liv endnu. Det er så vedagtigt og det er så udokumenteret, det er næsten ikke til at bære, så dumt er det!”

Analyse:

Det er naturligvis ikke konstruktivt eller for den sags skyld rigtigt at kalde noget for 'dumt' (jf. sproglige regler for anvendelsen af 'dumt') når det er baseret på konkrete statistikker. At spædbørnene ikke er kommet ud af mors liv endnu kan knapt kaldes et argument, og er altså uforståeligt. På samfundsbasis bekymrer man sig om problemer, der vil komme i fremtiden, og en veldokumenteret statistik har vel en vis relevans og fortjener at blive taget seriøst.

Jf. Habermas altså klar mangel på legitimitet, og en smule uforståeligt.

4.3 Nyhederne d. 5. november 2001, kl.14:00

Anders Fogh:

”Det er direkte en hån imod vælgerne, jeg synes virkelig at det er for svagt. Nu har de 9 år siddet i regeringen og det sejler fuldstændigt på udlændingeområdet. Nu kan de så forstå at der i befolkningen er et stærkt ønske om opstramninger og det eneste statsministeren kan sige til befolkningen er: Jo det kan godt være der skal være nogle opstramninger, men vi vil ikke fortælle hvad de går ud på.”

Det er en overdreven metafor at anvende om regeringens politik at sige, at ”det sejler fuldstændigt på udlændingeområdet”. Det skal i hvert fald slås fast, at fordi der i befolkningen skulle være et stærkt ønske om opstramninger, så er det ikke ensbetydende med at der ikke er styr på noget som helst på udlændingeområdet. Det eneste man ubetinget kan give Anders Fogh ret i her er, at det er for strategisk af S ikke at melde ud, hvad det mener på udlændingeområdet. Problemet er, efter min opfattelse, at de ikke er enige på området internt i partiet.

I forhold til Habermas mangel på rigtighed, altså legitimitet.

4.4 Nyhederne d. 5. november 2001, kl. 19.00-19.30

Speaker:

”Både V, S, O og K er enige: Det er et problem når 2. og 3. generationsindvandrere hovedsageligt gifter sig med personer fra deres forældres eller bedsteforældres hjemlande.”

Karen Jespersen, Indenrigsminister, Socialdemokratiet.

”Problemet er at der bliver en gruppe der er meget uden for samfundet. At der er unge mennesker her i landet, der bliver gift med en der ikke kender det danske samfund, ikke kender sproget og så får de... de bliver meget isolerede.”

Speaker:

”12.571 kom til landet via familiesammenføringer 6.399 var ægtefæller, over halvdelen af dem omkring 3000 fra Irak, Tyrkiet og Somalia der har svært ved at blive integreret i Danmark.

I dag stilles der krav om passende bolig, job, ægteskabet skal være frivilligt og ægtefællen skal kunne forsørges i tre år. ”

Karen Jespersen:

”Vi kan se at en række andre lande også er i gang med at ændre på deres regler, fordi det går langsomt i EU og det betyder altså der er nogle lande der er inde i nøjagtigt de samme overvejelser som vi er inde i.”

Analyse:

Om der er andre lande der er inde i de samme overvejelser som vi er, er for så vidt ligegyldigt ud fra et Habermas-perspektiv. Vi fører politik på det grundlag, som vi har at føre politik på. Det kan ikke hverken retfærdiggøres eller det modsatte, ved at andre lande har lignende overvejelser. Mere specifikt er min pointe: At de har den og den diskussion i Sverige eller andre lande er ligegyldigt; vi har suverænitet og behøver ikke at læne os op ad andres meninger om os eller andre emner for at kunne tro på, at vores debat her i landet er legitim eller ej. Så længe de demokratiske og lovgivningsmæssige spilleregler overholdes, kan vi have en hvilken som helst debat, vi vil have.

Det er ikke relevant hvad andre lande mener om Danmarks politik, så længe det er det gode argument, der sejrer. At man ude i verden har forskellige fordomme om Danmark er ikke relevant for vores diskurs. Hvis man mener det er relevant, så fører man politik ud fra forfængelighed og ikke ud fra det gode argument. Mimi Jakobsen har fx fremført, at hendes kolleger i udlandet fandt Danmarks debat om udlændinge uværdig, men hvad kan vi bruge det til? Desuden: kommer hendes kolleger i øvrigt fra fx Spanien eller Italien? Det vil være i Habermas' ånd om det gode argument sejrer, og det kan ikke på nogen måde kaldes et godt argument at vi er bange for andre landes syn på os (og vel at mærke lande med mindre velfungerende demokratier end det danske). Dette er måske

relevant for visse økonomiske interesser, der har samhandel med udlandet, men det kan vi ikke tage hensyn til i en debat, hvor det gælder om at finde ud af, hvordan vi løser problemerne i vores demokrati. Naturligvis kan man skele til, hvordan andre lande løser lignende problemer, men at det skulle være en retfærdiggørelse, at der overhovedet er en diskussion i et andet land om det samme, ser jeg ikke.

Opsummering: Habermas' legitimitetsprincip brydes der her en smule med eftersom jeg ikke mener vi kan bruge udenrigs forfængelighed til noget i vor egen indenrigs debat.

Mimi Jakobsen, CD's leder

"For os er politik meget værdier, holdninger, følelser for den sags skyld. Jeg synes der ligger så meget i denne her valgkamp der har med det at gøre. Hvad er det overhovedet for et samfund vi vil have? Skal vi blive ved med at forkæle os selv herhjemme, eller skal vi nu skele til, ikke mindst efter 11. september, hvad foregår der i verden? Er verden netop ikke blevet så lille nu efter 11. september at man må sige nu må vi altså lige spise brød til herhjemme og så se på ulandsbistanden, flygtninge/indvandrere osv. og hvad er det for modsætninger og hvad er det for alliancer der er ved at blive bygget op i hele verden? Og der tror jeg virkelig har noget at byde på om jeg så må sige, fordi vi er et borgerligt parti. Men det jeg tror jeg folk opfatter os som med et mere menneskeligt ansigt, at man må også se ud over grænserne, EU, hele verden og sige. Nu er hele verden fyldt med alliancer og samarbejde. Skulle vi ikke også prøve at få det her i andedammen i Danmark?"

Analyse:

I et Habermas-perspektiv er argumentationen fra CD's leder ikke god. I disse mange sætninger præsenterer sig ikke ét eneste sagligt argument. For hvem er politik ikke værdier, holdninger og følelser? Naturligvis ligger der meget i valgkampen der har med netop disse aspekter at gøre. Det er ikke noget nyt, at politik handler om, hvilket samfund vi vil have, globalt som lokalt. Hvad skal det sige, at vi bliver ved med at forkæle os selv herhjemme? Mener Mimi J. måske ikke, at man må 'forkæle' sig selv? Må man ikke være sin egen lykkes smed fx? Det hænger i så fald ikke sammen med, at CD kalder sig et borgerligt parti. Må man ikke have lov at sørge for at opretholde sin egen levestandard før man tænker på at hjælpe andre? Skal vi bare lade stå til indenrigs og kun koncentrere os om udenrigs? Skal ulandsbistanden måske være på bekostning af egen velfærd?

Jeg mener, at det er vigtigt at opretholde vor egen levestandard først og fremmest, herunder sikre, at vi er på forkant med problemerne i samfundet, så vi sikrer, at vi i fremtiden vil være et bæredygtigt

samfund, der kan bidrage til verdensfreden og bistand (være sig økonomisk eller hjælp til selvhjælp) til ulandene, uden at vi af den grund nødvendigvis 'forkæler os selv'. Hvad menes der med "spise brød til herhjemme"? Intet konkret skinner igennem, bortset fra at vi åbenbart ikke tænker nok på ulandsbistanden og (ligger det latent i udsagnet) at Venstre og navnlig Dansk Folkeparti vil en strammere udlændingepolitik.

Med udtrykket "spise brød til" mener hun da muligvis, at vi så at sige skal 'lade stå til' og ikke tænke nøjere over situationen. Hun ser intet problem, hvilket er legitimt nok, men det kunne have været interessant om hun kom til termer med det. Dette kan man sagtens mene udfra et ideologisk synspunkt, men der kommer ingen argumenter på bordet for, at vi ikke skal gøre noget. Videre er der jo en debat i gang om flygtninge/indvandrere, vil CD's leder påstå, at debatten er overflødig? Desuden er alliancer i hele verden ikke noget nyt fænomen. Mener hun det i øvrigt negativt eller positivt, ordet 'alliancer'? Umiddelbart lader det til, at det, første gang det bruges, menes negativt, anden gang positivt. Har vi måske ikke alliancer eller samarbejde i Danmark i øvrigt? Jeg troede, at samarbejde og alliancer var indebåret af et demokrati. Hvad prøver Mimi J. at sige her? Måske det er FN's flygtningekonvention, som Dansk Folkeparti kritiserer under valgkampen, hun hentyder til. Men hun må præcisere, for at det kan gælde som et argument.

Det må være underforstået i Mimi J. tale, at man har et mere menneskeligt ansigt, hvis man ikke ser problemer på flygtninge/indvandrer-området, i stedet for at indføre stramninger på området. Mimi J. siger dermed indirekte, at Venstre og navnlig Dansk Folkeparti har et umenneskeligt ansigt. Der er ikke klarhed om, hvad hun konkret mener, hvor der dog burde være konkrete argumenter og løsningsforslag. Et menneskeligt ansigt lader til at være pointen med hele talen. Danmark har altså ifølge Mimi J. ikke noget menneskeligt ansigt anno 2001. Men det er da pudsigt, at vi alligevel bruges som rollemodel ude i den store verden, som Mimi J. selv taler om, når nu vi ikke har noget menneskeligt ansigt.

Der er ikke forståelighed, mener jeg at kunne opsummere fra ovenstående. Et kriterium for det gode argument ifølge Habermas. Mimi J. bør melde ud, at hun ikke mener der er noget problem i den nuværende situation, eller i at vi lader situationen forblive som den er på trods af indikatorer på, at familiesammenføringer vil stige hastigt over de kommende år, etc. Hun mener altså ikke, at der vil være et problem om en årrække.

Med hensyn til sandhed er det sandt, at "man har samarbejde og alliancer i hele verden", fx. Her må

det nævnes i samme åndedrag, at Danmark har været medlem af EU, Nato og FN for at nævne vigtige samarbejder og alliancer i det internationale. Men det er en trivialitet at sige, at man har samarbejder og alliancer i hele verden, og hun antyder vel, at Venstre, de Konservative og Dansk Folkeparti er imod samarbejder og alliancer, hvilket må siges at være usandt. Dansk Folkeparti er modstandere af EU, og mener, at FN's flygtningekonvention er gammeldags og bør revideres – dette er rigtigt nok – men at påstå, at de over en kam er imod alt samarbejde er vel en overdrivelse. Min pointe er, at hun må konkretisere, hvad hun mener, og argumentere derfor. Er Venstre imod samarbejder og alliancer i forhold til CD, eller hvordan skal vi forstå CD's leders udsagn?

Mimi Jakobsen er følelsesladet, som hun selv siger, og prioriterer følelser frem for argumenter, synes det at fremgå af ovenstående citat.

Udfra Habermas altså et lidt anstrengt forhold til sandhed, og forståelighed er en stor mangelvare.

Speaker:

(stiller spørgsmålstegn ved CD's borgerlighed)

Mimi Jakobsen:

"Vi har altid sagt det, men det er fordi vi ustandselig bliver skældt ud for – så er vi ikke borgerlige nok og derfor er ordet borgerlig jo noget man selv må definere. Altså vi er jo ikke borgerlige på samme måde som Pia Kjærsgaard er borgerlig. Og på mange måder synes jeg vi er et modstykke til Dansk Folkeparti. Vi er heller ikke borgerlige som Venstre er det, eller de Konservative. De er jo også igen så forskellige. Mit begreb af borgerlighed det går på, den der måske lidt gammeldags borgerlige anstændighed, man skal opføre sig ordentligt. Man staver det årdenslihed. Å-R-D-E-N-L-I--H-E-D! Ordentlighed overfor dem, der opfører sig ordentligt og ellers hugger vi overfor retspolitik og alt det der. Men jeg synes, der er nogle gode gamle værdier i det at være borgerlig. Medmenneskelighed og sådan nogle ting, og det strækker sig i øvrigt langt ind i Socialdemokratiet."

Analyse:

Det lader til, at Mimi Jakobsen her har svært ved at definere sit partis begreb om borgerlighed. Jeg har svært ved at pege på nogen partier, der ikke går ind for at man skal opføre sig ordentligt, så udsagnet er lidt trivielt eller tomt, om man vil. Hvilke partier går måske ikke ind for, at lovgivningen skal overholdes, at retspolitikken skal overholdes? Jeg kan ikke pege på dem. Det

eneste, der kan siges at være blot lidt konkret, er nævnelser af værdien 'medmenneskelighed'; for dette ord rummer naturligvis en kritik af især DF.

Men igen må man spørge sig selv: hvad betyder medmenneskelighed?

Medmenneskelighed anvendes forskelligt afhængigt af situationen; hvis en mand er ved at drukne, og en kvinde kommer forbi, så vil det være medmenneskeligt at hjælpe manden, ligegyldigt om man ved, at han er nazist eller racist eller hvad det nu kunne være. Generelt kunne man måske sige, at det er medmenneskeligt at hjælpe folk i nød. Men hvilke partier i Folketinget anno 2001 går ikke ind for medmenneskelighed? Vil DF ikke give en hjælpende hånd til reelle flygtninge? Om de skal sendes tilbage til deres hjemland, når der er fred, er så en anden diskussion. Debatten kører vel på en afgrænsning af begrebet medmenneskelighed. De fleste demokratisk valgte partier i dette land går vel ind for medmenneskelighed, men spørgsmålet er, hvad der er indholdet af medmenneskelighed, og hvad der ikke er. For den ene er en tilkendelse af asyl i en specifik sag en god handling, for den anden er det en tossegod handling. Hvem kan tage patent på medmenneskelighed? Mimi Jakobsen kan ikke tage patent på medmenneskeligheden fordi hun ønsker en løsere flygtninge/indvandrerpolitik end en strammere.

Man kan opsummere det med Mimi Jakobsen ifølge Habermas ikke har legitimitet når hun benytter ordene 'ordentlighed' og 'medmenneskelighed'. Dette kan hun som konkluderet ikke tage patent på. Derudover er stor mangel på forståelighed hele vejen.

Mimi Jakobsen:

”Vi er faktisk blevet dannet som en reaktion imod blokpolitik. Det der med, at vi i Danmark har 51 procent, der kører henover 49 procent. Det er urimeligt i et land som Danmark. Så store modsætninger har vi ikke og derfor er det klart, at yderfløjenes synspunkter, det er svært foreneligt med et midterparti. Det er klart fordi de ligger for langt ude, til at vi kan få lavet nogle helheder, som folk kan holde ud. Det drejer sig vel om at vi, både folk der har store problemer, de svage eller udsatte, har det ordentligt. Samtidig har vi nogle, der siger – Det er fedt at tjene penge, det er godt med profit, erhvervslivet skal have det godt. Alt det, der hænger sammen for mig. Og så kan du, undskyld mig, det er den lidt vulgære måde at sige på det drejer sig ikke bare om at holde de andre uden for indflydelse eller at trække de store partier ind på midten. Men midterpolitik er jo, at vi alle sammen skal kunne holde ud at være her, og der er den her balance.”

Speaker:

"Det er derfor I også bliver beskrevet som et visionsløst parti?"

Mimi Jakobsen:

"Hvem siger det?"

Speaker:

"Jamen det står der i aviserne."

Mimi Jakobsen:

"Nej!"

Speaker:

"Og i de politiske kommentarer. Det ved du også godt Mimi!"

Mimi Jakobsen:

"Jo det er Jyllands Posten. Lad mig gøre ræsonnementet færdigt...."

Speaker:

(Afbryder:) "I er et parti, der vil noget i kraft af andre. I vil noget andre skal gøre, hvad hvis de andre partier ikke var der, så var I der vel ikke?"

Mimi Jakobsen:

"Hvis der ikke var andre partier, så var CD der måske heller ikke? Nu er vi lidt ude i hypoteserne, ikke? Men jeg mener, det er i den grad forkert. Fordi det er netop visionen om, at vi lever i verdens fjerderigeste land. Det giver en masse godhed, eller hvad hedder det, rettigheder eller behageligheder. Vi har det så tindrende godt. Samtidig er vi 10 procent, der ejer de 90 procent. De 90 procent ejer kun 10 procent, og det betragter jeg som den største tikkende bombe under fremtiden! Det er ikke miljøet CO2 og alt det der. Det kan man formentlig finde løsninger på selvom der skal gøres noget ved det. Men det, at børn vokser op nu i andre lande, samt at vores børn og børnebørn engang skal få verden til at hænge sammen. Hvordan i al verden skal de det? Hvis vi ikke er parate til at dele noget af rigdommen ud, og så man siger at Danmark er blevet fattigere eller rigere af at fordele rigdommen sådan nogenlunde. Vi er blevet stinkende rige af at sørge for at ingen har det dårligt, og det har så konsekvenser hele vejen ned igennem. Altså vores, jeg vil ikke sige slogan, jeg puster sådan en gammel sætning af fra dengang da jeg var Socialminister.

I den her valgkamp bliver enhver sig selv nærmest, det er OK. Man er sig selv nok. Deri ligger den her dobbelthed. Ja vi er individer i Danmark, det har socialdemokraterne ikke opdaget! De mener stadig, at kollektive løsninger, eller som jeg sagde lige inden vi startede, Hvis man i stedet for plejehjem, må man så købe et glas rødvin? Nej det må du ikke – de andre skal ikke have rødvin så du må heller ikke have det. Jeg mener, at vi på den ene side er individualister, men på anden side skal vi ikke være egoister, hvor vi siger så er det også lige meget med de andre. Man kan godt sige jeg vil have noget mere råderum til at indrette mig og min familie, som jeg synes det. Barselsordning – hvad i alverden ved politikere om det er far eller mor, der følger barsel. Lad dem dog selv finde ud af det. I den der, nogle skal sidde og styre alting, og derfor mener jeg det er derfor vi peger på en borgerlig regering. De er bedre til at give noget frisk luft og få ryddet op i alle de der regler og bøvl og emsighed.”

Analyse:

Forståelighed en meget stor mangelvare. 'Ræsonnementerne' er meget svære at følge hele vejen igennem.

Speaker:

”Hvorfor får i ikke flere stemmer, når I gør det så rigtigt?”

Mimi Jakobsen:

”Vi er borgerlige, men ikke så borgerlige så det gør noget. Ikke koble sig op på Pia Kjærsgaards fremmedfjendskhed og alle de andre ubehagelige ting. Men en borgerlig regering, firekløver regering kan også forhandle med socialdemokraterne, og lad os prøve at lave den her over midten, når nu hele den øvrige verden bygger op med alliancer og nye partnerskaber og man ser de mest utrolige mennesker sidde til møde sammen for tiden på verdensskærmen.”

Analyse:

Mimi Jakobsen taler meget tåget i dette citat. Igen er 'fremmedfjendskhed' en problematisk, og ikke mindst farvet, størrelse at tale om. Jeg er ikke i tvivl om, at Mimi Jakobsen mener det oprigtigt, men hvad møntes prædikatet på? Der er forskel på ikke at ville optage et stort antal mennesker i vores samfund og sige, at man ikke går ind for at optage bekvemmelighedsflygtninge, og at være fremmedfjendsk. At man er kritisk overfor om mennesker, der kommer til vores land kommer her for at udnytte systemet eller fordi de faktisk er i nød, er vel ikke fremmedfjendskhed.

Fremmedfjendskhed betegner snarere, at man vil bekrige et folkefærd. Fremmedfjendskhed er et radikalt og unødvendigt dæmoniserende prædikat at sætte på et parti, der fx ikke går ind for at fjerne ulandsbistanden. At bruge ordet 'fremmedfjendskhed' er i alle tilfælde et meget farvet prædikat, der næppe gavner debatten fra Habermas' synspunkt. 'Fremmedkritisk' ville fx være en mere sober betegnelse. Fremmedfjendsk er et illegitimt ord at bruge i denne forbindelse i forhold til hvordan det faktisk bruges i daglig sprogbrug.

Hvad der egentlig menes med den sidste del må stå hen i det uvisse. Hvad har verdens forskellige alliancer at gøre med dansk indenrigspolitik? Det lader til, at der ifølge Mimi Jakobsen er en forbindelse, men hvad den består i er – for mig i hvert fald – lidt af et mysterium.

Speaker:

”Hvad mener du med, at Jeres regeringspartner er gammel-socialistisk?”

Anders Samuelsen:

”Jamen det er en mærkelig form for tankegang, at der kun er én befolkningsgruppe, der skal have skattelettelser.”

Speaker:

”Hvordan vil du finansiere det? Fordi hvis skatten skal sættes ned generelt - hvordan vil du så bevare vores velfærd?”

Anders Samuelsen:

”Vi sætter skatten ned på arbejde, det finansierer vi ved en række ordninger, fx erhvervsordninger for fx erhvervslivet og ved at skære i det offentlige bureaukrati. Ved at få ryddet op i de regler og bøvl som vi har her.”

Analyse:

'Regler og bøvl' er selvfølgelig et meget folkeligt udtryk, men hvad betyder 'bøvl' egentlig? Hvad sigtes der til, hvis ikke regler? Man må gå ud fra, at regler er der af en grund. 'Bureaukrati' er naturligvis et skældsord for, at reglerne har mistet deres oprindelige funktioner, at de er en hindring, at der ikke er plads til pragmatik, etc. Men regler, der har funktioner og er der af en grund, er selvsagt ikke uden formål, så det kunne have været interessant at høre præcis hvilke regler, der er uden praktisk anvendelighed fra Anders Samuelsens synspunkt, i stedet for blot at anvende et

skældsord som 'bureaukrati'.

Ingen er interesserede i bureaukrati for bureaukратиets skyld bortset fra dem, der får et levebrød ud af et bureaukrati, men grænsen mellem bureaukrati og et samfund baseret på regler, der kan siges at fungere, er svær at definere. Regler indføres med et praktisk formål, og bør fungere kun så længe, som de opfylder dette praktiske formål. I juridisk sammenhæng fx findes mange kuriosa af regler fra en længst svunden tid, og sådanne regler må erstattes eller træde ud af kraft. Men blot at kalde de regler, man ikke bryder sig om, men som har en praktisk funktion, udtryk for bureaukrati, er en let måde at komme om ved tingene på.

Som tidligere diskuteret må der i en valgkamp være plads til at spille modsætningerne ud mod hinanden, men derfor behøver man ikke at forsimple en diskussion, og forståeligheden af Anders Samuelens udsagn er kritisabel. Det kunne som sagt have interessant at høre, hvilke regler ('bøvl'), som Anders Samuelen tænker på.

Speaker:

"Det lyder mere borgerligt end næsten de borgerlige kan fremstille det?"

Anders Samuelen:

"Nej det er meget socialliberal politik, som både sikrer, at alle indkomstniveauer får skattelettelse i modsætning til fx de Konservative, som kun går ind for mellemskatten. I modsætning til SF, som sigter på bundskatten og så hæver i toppen."

"Inspirationen har jeg faktisk fået fra min nabo Bjarne, når han får tilbudt et ekstra job som kok siger han nej til det fordi det ikke kan svare sig. Fordi han får for lidt ud af det. Så det har han sagt til mig der skal laves om på, så det kan svare sig for ham at gå på arbejde. Og det har vi to fordel af, hvis det lykkedes. For det første får vi den arbejdskraft til rådighed, som Bjarne stiller til rådighed. Og for det andet så får vi nogle skatteindtægter ind, som gør, at vi har råd til også at have vores velfærdssamfund i fremtiden."

Speaker:

"Lad os holde fast i den uenighed, der er. I er regeringspartnere, og hvis I skal kunne danne regering på skattepolitik, så skal I kunne sidde i stue sammen. Hvis I er så grundlæggende uenige, hvordan skal I så kunne danne regering?"

Anders Samuelsen:

”Jamen det Radikale venstre går klart til valg på at få sat skatten ned på arbejde, og det skal gælde for alle.”

Speaker:

”Og socialdemokraternes skatteminister går formentlig til valg på, at der skal være skattelettelse for de lavestlønnede og skatteforhøjelser for de højestlønnede.”

Anders Samuelsen:

”Nu er det faktisk sådan, at der er ingen der ved, hvad socialdemokraterne går til valg på. På det skattepolitiske område afventer vi.”

Speaker:

”Uanset hvad socialdemokraterne siger?”

Anders Samuelsen:

”Jamen det her er et helt afgørende krav fra det Radikale Venstre.”

4.5 Go' morgen Danmark d. 12. november 2001, kl. 6:30-9:10

Pia Kjærsgaard:

”Samtidig så må man jo erkende, at Dansk Folkeparti har en holdning, som siger at det er de stærkeste skuldre i vores samfund, som skal bære, når det drejer sig om at de svage skal have det godt. Altså jeg synes... (afbrudt).”

Analyse:

Som det vil fremgå af nedenstående, er det en alt for bred betegnelse at sige, at 'de svage' skal have det godt, for Kjærsgård mener jo hermed pensionisterne. Det er ren overdivelse, for fx indvandrere og flygtninge må jo også siges at høre til de svageste grupper i samfundet, og dem tror jeg ikke Kjærsgård har tænkt sig at arbejde for. Sprogbrugen er altså upræcis og ikke helt forståelig i dette tilfælde.

Speaker:

”Det er vel en holdning I deler med resten af den borgerlige fløj, og Socialdemokratiet, SF og Enhedslisten...? At de stærkeste skuldre skal bære det tungeste læs?”

Analyse:

Her har speakeren helt ret i mine øjne. Kjærsgård kan ikke fremhæve, at dette er specielt for Dansk Folkeparti. Men når det er sagt skal det retfærdigvis også nævnes, at det har hun heller ikke påstået at det nødvendigvis skulle være. Hun indrømmer også, at det ikke er specielt for Dansk Folkeparti i citatet efter det næste.

Pia K:

”Ah jeg synes der er meget store gradforskelle, at... at når man siger der er altså nogle områder, nogle grupper i det her samfund, som skal prioriteres, hvor vi lægger vægt på, det er de ældre, at det er de syge. Altså der er også grupper, der godt kan klare sig selv, og hvor jeg opfatter, at mange partier ser det HELE vejen rundt, men hvor vi må prioritere og sige de ældre i vores samfund de skal i allerhøjeste grad have del i de velfærdsgoder... (afbrudt)”

Analyse:

Her indrømmer Kjærsgård, at hun ikke tænker på alle de svageste i samfundet, men fortrinsvis de ældre. Jeg ved ikke hvilke grupper af de svageste, der godt kan klare sig selv – det forekommer mig snarere at være begrebsligt inkonsistent, at dem, der refereres til, som de svage, skulle kunne klare sig selv. Mener man det måske ikke netop ud fra en økonomisk synsvinkel, når man taler om de svage i samfundet? At det er på denne måde, altså økonomisk, at de svage ikke kan klare sig selv? Det er fair nok at prioritere de ældre, men her bliver det for alvor tydeligt, at Pia Kjærsgårds begreb om de svage i samfundet er et snævert begreb. Og tillige, at det er *for* snævert.

Opsummering: Ifølge gennemgangen af Habermas er det illegitimt af Pia Kjærsgaard at sige 'de svage' når hun rent faktisk mener de ældre som det fremgår af nedenstående citat.

Speaker:

”Jamen er der nogen, der grundlæggende er uenig med dig i det tror du?”

Pia K:

”Nej, men jeg synes det er væsentligt når man diskuterer enighed eller uenighed og sige hvad har partierne præsteret i folketinget? Det er jo velkendt at socialdemokratiet, der nu har haft

regeringsmagten siden 1993 (speaker afbryder: ja 9 år) har været med til at skære ned på folkepensionen, udhule den, har været med til at indføre noget, som jeg synes var aldeles skrækkeligt, noget man med et barsk ord kalder "dødepakken". Man slettede en tremåneders pension i forhold til afdøde ægtefælle, sådan så det lige er fra dødsdagen og hvor efterladte ægtefælle står med nogle problemer... (afbrudt – speaker: ah den er nu lavet om igen. Bl. a. takket være en forespørgsel så mener jeg den er lavet om igen) nej nej nej man har talt om at lave den om, nej bestemt ikke, altså der er også meget valgflæsk i øjeblikket skal vi jo huske på. Vi var ikke med i det forlig (speaker det siger du ikke) Vi var ikke med i det forlig, og det er et af punkterne, som vi godt vil rette op på. Et retskrav på at få en plejehjemsplads når man har behov. Der er jo mange der har retskrav på en bolig – udlændinge, fx, flygtninge i det danske samfund – og der mener vi at pensionisterne skal have et retskrav på at få en plejehjemsplads..."

Analyse:

De argumenter, Pia Kjærsgård her fremstiller, er vel for så vidt gode nok. Det er muligt, at socialdemokraterne går ind for at hjælpe de ældre i samfundet, men den såkaldte 'dødepakke' må siges at være en forringelse for de ældre, og det er fair nok at Pia Kjærsgård går ind og berører dette punkt og siger, at hun er uenig i denne pakke, og at hun vil have retskrav på plejehjemspladser også for de ældre, etc.

Pia K

"...Der er sket en meget stor tilstrømning af fremmede til Danmark igennem en 15-årig periode, og det vi ser nu, det er at hvis ikke vi stopper, så vil der ske en yderligere tilstrømning, hvor vi kan risikere at komme i mindretal på et tidspunkt i vores eget land, og jeg ønsker ikke, at den religion som er ved at vinde så stort indpas, altså islam, det er nu i dag den næststørste religion i Danmark, at det er den, der skal overtage kristendommen. Jeg ønsker fortsat, at Danmark som sagt skal være et kristent samfund, at de danske rødder, dem vi kender, de skal bevares, og at ... samfundet ikke må udvikles til det jeg ser, altså et indvandrerland. Danmark er et land for danskere. Danmark er danskernes land. Og sådan skal det være."

Analyse:

Det siger sig selv, at hvis ikke vi stopper tilstrømningen, vil der ske yderligere tilstrømning. Det er der vel ikke noget epokegørende i. Hvis man ser værdimæssigt på det, kan man stille det klassiske spørgsmål, om udlændinge udgør en trussel for vores nationale egenart? Og det er i høj grad et spørgsmål om fremskrivninger, som i øvrigt er svære at forudsige. Dansk Folkepartis leder mener jo

i høj grad at det er tilfældet, at udlændinge udgør en trussel imod vores nationale egenart. Og jeg vil derfor konstatere at det er ideologi, og dermed at betragte som et legitimt synspunkt.

I denne observation mener jeg i høj grad, at diskursen fra Dansk Folkepartis formand, er negativt ladet. I et Habermas-perspektiv kan dette have en koloniserende effekt på livsverdenen. 'At overtage' afspejler hendes ideologi, men det er et skræmmebillede, at folk ikke skulle kunne vælge egen religion også i fremtiden. Udtrykket befinder sig i gråzonen mellem fordrejning af sandhed og ideologi ifølge Habermas.

Pia K

"...Det der jo er væsentligt, det er at vi skal være et åbent samfund, at vi ikke skal have fordomme i forhold til andre kulturer, heller ikke til andre religioner... men at man selyfølgelig stadigvæk er positive i forhold til folk som kommer hertil og er et positivt tilskud til det danske samfund."

Analyse:

Dette citat er naturligvis meningsløst i forhold til den politik, Pia Kjærsgård står for. Det tenderer til det hykleriske at proklamere, at vi ikke skal have fordomme i forhold til andre kulturer, når det netop er fordomme herom, der præger DFs udtalelser og også Pia Kjærsgårds udtalelser. Akkurat det samme gælder når det kommer til sætningen om at vi ikke skal have fordomme i forhold til andre religioner, for er det ikke netop islam, Pia Kjærsgård er bange for i foregående citat, fx? Jeg kan i hvert fald sige så meget som at jeg ikke ved præcis hvad Pia Kjærsgård mener, når hun tager ordet 'fordomme' i sin mund. Eksempelvis kan vi jo nævne ovenstående, hvor Islam vil overtage kristendommen.

Opsummering:

Når det kommer til DFs udlændingepolitik, er det i et Habermas-perspektiv reelt at argumentere for fordomme. Men man skal stå ved sine fordomme ifølge Habermas, ellers er det ikke oprigtigt.

4.6 TV2 topmøde mellem Poul Nyrup og Anders Fogh Rasmussen med Jess Dorph Pedersen som ordstyrer, den 11. november 2001.

Speaker:

"Anders Fogh, en valgkamp som du i starten sagde du frygtede ville blive beskidt. Har den været det?"

Anders Fogh:

”Nej jeg synes indtil nu at det har været en sober og ordentlig valgkamp og det har været muligt at diskutere netop de emner som jeg ved optager danskerne i dagligdagen.”

Speaker:

”Og som vi også skal igennem den næste time. Poul Nyrup, der er nogle der har sagt at valgkampen måske har været lidt... lidt kedelig?”

Poul Nyrup:

”Ja det har den faktisk også. Men nu laver vi lidt sjov... øh også vi. Mogens Lykketoft har strøget skægget, Svend har fået hår på, og Ritt har slået håret ud...”

Speaker:

”Det kræver at man ser i dagens aviser.”

Poul Nyrup:

”Netop. Men ellers synes jeg tonen i udlændingedebatten kunne godt have været bedre.”

Speaker:

”Lad os se hvordan det går. Jeg skal sige at det er min opgave at styre topmødet her. Derfor så vil jeg bede Jer begge to om fairplay, om respekt for modparten, uden at I af den grund behøver at falde hinanden om halsen - det tror jeg nu heller ikke der er nogen der gør.

Og så vil jeg godt bede Jer om forståelse for at det er mig der styrer det, så jeg kan godt finde på undervejs at afbryde debatten så vi når mange så mange af de store, vigtige emner, som seerne jo har krav på. Er I med på den?”

Analyse: Det er fint nok at Jess Dorph beder om fairplay. Men to ting kan man udsætte på det følgende, i og med at Jess Dorph her er at betragte som politisk aktør på visse punkter: Seerne har for så vidt ikke krav på noget som helst. De to kandidater er jo ikke børn, og det burde være muligt for begge kandidater at få lov at tale ud om de punkter der bliver bragt til debat. Dette ville nok være en vigtigere prioritet end blot det kvantitative, at man når omkring så mange emner som muligt. Jess Dorph synes i det følgende at ynde at afbryde Poul Nyrup, mere end Anders Fogh

Rasmussen, hvilket også på et tidspunkt leder Poul Nyrup til at blive en smule fortørnet, og med rette, vil jeg sige. Det er bemærkelsesværdigt hvor få gange Anders Fogh bliver afbrudt. Det kunne have været interessant at se på fordelingen af tid etc. til de to kombattanter fortløbende, men af hensyn til fokus for dette speciale vil jeg blot lade det være ved dette og slå fast at man kunne have ønsket sig en mere grundig debat frem for at en speaker – kompetent eller inkompetent, det vil jeg lade op til andre at vurdere – går ind og afbryder substantielle debatter pga. et såkaldt 'seerkrav'. Dette ødelægger mulighederne for at nå til overensstemmelse.

Poul Nyrup og Anders Fogh siger samstemmigt at den er de med på.

Speaker:

”Det er godt. Vi har valgt at dele topmødet her op i emner, også så det bliver mere overskueligt for seerne - eller skulle vi sige for vælgerne – at følge med. Det første emne har danskerne selv bestemt. Vi har nemlig via Megafon spurgt 1000 danskere hvad de finder er valgkampens vigtigste tema. Og her skal vi lige se resultatet. Nummer 3 er sundhedspolitik, 25 procent mener at det er det vigtigste emne. Nummer 2 er ældreplejen som 30 procent prioriterer højest. Og allervigtigst med 39 procent er udlændingepolitikken. Og derfor er netop udlændingebutikken... politikken topmødets første tema.

Udlændingebatten handler mest om familiesammenføringer. Især om de indvandrere der er blevet danske statsborgere, men ikke gifter sig med en fra Danmark fordi de finder deres ægtefæller i deres familiers oprindelsesland. Indenrigsministeriets beregninger viser at hvis den tendens fortsætter, så vil antallet af unge tilflyttere stige fra 6.000 i dag og til 40.000 om 20 år.

Poul Nyrup Rasmussen skal det tal ned?”

Poul Nyrup Rasmussen:

”Ja, det skal det, og i øvrigt mener jeg ikke man kan regne sådan. Det er noget helt andet. Vi bliver jo danskere på et vist tidspunkt. Hvis du tager tilflytterne til Fredericia for en 100 års tid eller 2 siden så blev de jo også danskere. Jeg tror man skal... man skal indstille sig på at... at dem der kommer til vores land, det er det der er det vigtigste, de skal i arbejde, de skal lære sproget og de vil også kunne fungere hvis vi gør en stor indsats.”

Speaker:

”Men hvis du bliver genvalgt vil du arbejde for at der bliver strammet op i antallet af

familiesammenføringer?”

Poul Nyrup:

”Jeg vil arbejde for to ting: Det ene det er, at dem der er her kommer i arbejde, lærer dansk, lærer sproget, respekterer vores værdier. Og det andet når det gælder familiesammenføringer: Jeg vil ikke vedtage en lov der forhindrer folk i at gifte sig. Men jeg vil gerne være med til at se på familiesammenføringerne, ved at se på tvangsægteskaberne, ved at se på forsørgelseskravene, ved at se på øhh kravene i øvrigt til... til sociale ydelser og ved at se på hvordan andre lande gør. Og så regner jeg med vi i løbet af 4 måneder efter valget kan – forhåbentlig i samarbejde – vedtage en revision.”

Analyse:

Poul Nyrup bliver her spurgt om han vil arbejde omkring stramninger på familiesammenføringsområdet. Her er han ikke så konkret. Socialdemokratiet er ganske splittet på området, med en fløj der ønsker stramninger, og en anden fløj der ligger værdipolitisk mere til venstre. I praksis mener jeg godt man kan fastslå, at det har været svært at gennemføre stramninger med Det Radikale Venstre. Socialdemokratiet vidste ikke hvad de konkret ville på kommissionsområdet. De fortier, hvilket kan virke forholdsvis strategisk og man kan hævde, at der her er mangel på forståelighed ifølge Habermas. Vil en stemme på Socialdemokratiet betyde en stemme på den ene eller den anden fløj i Socialdemokratiet med hensyn til stramninger, og i hvilken grad? Dette må siges at være uklart for vælgeren.

Speaker:

Kan I det, Anders Fogh, hvad vil du gøre ved... ved de her tal?

Anders Fogh:

Ja altså, det er nødvendigt at stramme reglerne om familiesammenføring, og så tror jeg det er meget vigtigt at vedtage en ganske bestemt ting, det kunne løse en del problemer: Det er en ordning som betyder at man skal have boet i Danmark i mindst 7 år for at få bistandshjælp. Det er allerede idag sådan at man skal have boet i Danmark i mindst 40 år for at få fuld dansk folkepension, man skal betale 25 år til efterlønnen for at få efterløn, og så synes jeg ikke det er urimeligt at sige, at man skal have boet i Danmark i mindst 7 år for at få bistandshjælp. Til gengæld så skal man lave en ordning som de bedste kommuner gør, nemlig at man siger: I kan ikke få bistandshjælp, men I kan få et arbejde. Det er jo det der skal til for at sikre ordentlig integration. Og så... så tror jeg det er

nødvendigt at lave en reform af hele styringen af det her for at få gjort det hele mere effektivt. I dag der ligger det alle mulige steder: Der er indenrigsministeren, der er socialministeren, der er arbejdsministeren, og noget ligger hos boligministeren. Hvis vi danner regering, så vil jeg lave en reform af det her, sådan at der bliver én, samlet politisk ansvarlig...

Speaker

(afbryder): er det en integrationsminister?

Anders Fogh:

Du kan kalde det hvad du vil, men det er en som er ansvarlig lige fra udlændingepolitikken til integrationspolitikken, for at sikre, at der virkelig [vil] blive gjort noget effektivt ved det her. For at sikre at vi får begrænset antallet af udlændinge der kommer til Danmark for at vi så til gengæld kan gøre en stærkere indsats for at dem der allerede er her, de kommer i arbejde. Og det tror jeg kræver at ansvaret er placeret ét samlet sted, og ikke som i dag hvor det ligger 6-7 forskellige steder.

Speaker:

Poul Nyrup vil du pille ved det som er blevet talt en del om både fra dit parti og også fra dit, Anders Fogh. Vil du pille ved retskravet?

Poul Nyrup:

Jeg tror ikke det er en god ide men må jeg lige sige: Ansvaret er fuldstændig klart i dag. Vi har en indenrigsminister som har det totale ansvar, og så har vi et integrationsudvalg i regeringen, hvor de ministre der har med uddannelse osv. at gøre, er repræsenterede. Der er ikke nogen slinger i kursen her – det er fuldstændig præcist.

Det med retskravet: jeg har været meget ked af at se Venstres... ballet... i diskussionen om... om retskravet. Først så mente Venstre at der var tre lande man ikke kunne gifte sig med ægtefæller fra, så mente Venstre noget andet dagen efter og det kan jeg simpelthen ikke rigtigt forstå. Jeg må sige til Venstres formand: Du sad sammen med Birthe Rønn Hornbech ved det samme pressemøde, det samme presselokale, hvor Birthe Rønn sagde: Dem der kommer fra Pakistan, dem der kommer fra Tyrkiet, og dem der kommer fra Somalia, dem vil vi ikke acceptere folk gifte sig fra... eller med. (Speaker afbryder: Det skal du have lov at svare på Anders Fogh) Ja lige et øjeblik fordi det der... det der så er problemet, synes jeg, selvom du nu siger, det "gælder så ikke alligevel", det er, at det at ophæve retskravet, det betyder jo, at du skal ind at foretage en individuel vurdering, sådan 3

generationer tilbage, forstår jeg. Dig kan vi ikke lide. Dig kan vi godt lide. Du ser lidt mærkelig ud. Og Venstres formand ser også lidt... lidt... lidt mørk ud, synes jeg. Min pointe er: Vi skal jo ikke have noget bigbrother samfund hvor en kontorfunktionær i indenrigsministeriet skal bestemme hvem der skal giftes med hvem.

Speaker:

Nyrup... Jeg tror din pointe er klar. Anders Fogh, hvad vil du sige til det, statsministeren siger her?

Anders Fogh:

Jeg vil gerne sige at for Venstre er det fuldstændigt klart, at vi kunne aldrig drømme om at blande os i hvem der gifter sig med hvem. Kærlighedens veje er uransagelige, dem kan det ikke lovgives om. Men det vi er nødt til at tage alvorligt i Danmark, det er at vi skal have brudt det mønster at man i generation efter generation efter generation søger familiesammenføring ved at hente ægtefæller her til landet fra det oprindelige hjemland. Fordi det betyder jo at man slet ikke kan få integreret ordentligt, vi skal starte forfra på integrationen, hver gang, og derfor er det vi fra Venstre har sagt: Når der skal tillades familiesammenføring, så skal vi se på hvor er den samlede tilknytning størst. Der er ingen internationale konventioner der tvinger Danmark til, at familiesammenføringer skal finde sted i Danmark. Og hvis ud fra en samlet betragtning at tilknytningen er størst i et andet land, så kan vi godt sige, jamen så er det rimeligt at familiesammenføringen finder sted der. Hvis ikke vi gør det, så drukner kommunerne simpelthen i denne her opgave.

Analyse:

Anders Fogh udtaler 'Vi kunne aldrig drømme os om at blande os i hvem folk skal gifte sig med' samt at 'kærlighedens veje er uransagelige'. At han ikke vil blande sig i hvem folk vil gifte sig med er for mig at se en ren selvmods sigelse, idet der idag er en række begrænsninger for danskere i forbindelse med giftermål, hvis begge parter vil bo i Danmark. Hvad er det så, familiesammenføringsreglerne er der for, hvis ikke det er for at regulere hvem folk skal gifte sig med? Det er naturligvis reelt nok at ikke at gå ind for tvangsægteskaber og lignende, men Venstres formand skal vedkende sig at han faktisk drømmer om at blande sig i hvem folk skal gifte sig med. De to første udtalelser er det rene nonsens set på baggrund af de regler vi har i dag i dagens Danmark. Reglerne berører faktisk ikke kun de danskere der ønsker tvangsægteskaber, men også mennesker der har fundet kærligheden på egen hånd.

Alt i alt en meget hul udtalelse fra Venstres formand, og faktisk en udtalelse der kan betragtes som en performativ selvmodsigelse, og som vi har set det i forbindelse med annoncen i Jyllandsposten, excellerer Venstres formand netop i denne disciplin. Man må på denne baggrund også kalde 'kærlighedens veje er uransagelige' for en noget hul udtalelse, her vildleder Anders Fogh Rasmussen i høj grad omkring hvad Venstre ønsker af senere tiltag med hensyn til begrænsning af mulighederne for at gifte sig for danske statsborgere og få ægtefællen til landet.

Alt i alt en i særlig grad uacceptabel måde at ytre sig på jævnfør Habermas, da det her både går ud over sandheds-, oprigtigheds-, legitimitets- og forståelighedskriterierne. Sandhed, fordi Venstre utvetydigt før dette møde har meldt ud netop ved Birthe Rønn Hornbech, at der skal strammes op på familiesammenføringsreglerne, og fordi dette faktisk er blevet tilfældet. Oprigtighed siger sig selv. Legitimitet, fordi Anders Fogh taler mod bedre vidende og dermed lyver, hvilket er illegitimt ud fra danske normer og værdier. Forståelighed fordi det bliver fuldstændig tåget for menigmand at gennemskue hvad det helt præcis er, Anders Fogh går ind for.

Poul Nyrup:

"Jamen, hvordan vil du egentlig gøre det? Jeg har forstået på Birthe Rønn at du vil nu ind at se på CPR-registeret og så vil du sige: Ahhh...lad os nu lige se: Hvis bedsteforældrene og tipoldeforældrene har været fra den samme etniske minoritet, så går den ikke længere. (speaker afbryder: Poul Nyrup) Er det det I vil, (speaker taler i munden på Poul Nyrup) for det kan lade sig gøre jo og i øvrigt finder jeg det meget usympatisk."

Speaker:

"Må jeg citere din egen indenrigsminister forleden i nyhederne der sagde – i et direkte interview, da sagde Karen Jespersen: "det er uholdbart vi overvejer særlige krav og aldersgrænser for tilflyttere fra Tyrkiet og Pakistan og det tidligere Jugoslavien, der systematisk rejser hjem og henter deres ægtefæller i forældrenes hjemlande." Det sagde Karen Jespersen. Hvad er forskellen på det og det?"

Poul Nyrup:

"Forskellen er at hun tager jo udtrykkelig afstand fra at gøre forskelle mellem landene. Det har hun også sagt, så skal du bare lige finde det rigtige citat, Jess. Det Karen Jespersen siger, det er: Det ville være i modstrid med internationale regler om at vi siger: Tre landes nationaliteter vil vi ikke acceptere til forskel fra andre. Det er i direkte i modstrid med internationale konventioner, det siger

Karen Jespersen.”

Anders Fogh:

”Jeg kan bare sige jeg er fuldstændig enig med din indenrigsminister, som du tilsyneladende nu er uenig med...”

Analyse:

Bemærk her, at fordi alle har tiltro til hvad speakeren siger (nærmest per definition), er der ingen der opdager, at Jess Dorph Pedersen indleder sin sætning med at citere Karen Jespersen for at sige at det er UHOLDBART etc. Alle tror simpelthen blindt på speakerens pointe, som er, at Karen Jespersen skulle have sagt det modsatte af hvad hun rent faktisk citeres for. Ordet 'uholdbart' slipper helt og aldeles ignoreret igennem i lokalet, hvor der immervæk sidder mange mennesker. Poul Nyrup har helt ret i det han siger. Producenten, eller hvem eller hvad der nu måtte gå igennem i Jess Dorphs øresnegl, undlader også at gøre opmærksom på brøleren. Jess Dorph undlader selv at gøre opmærksom på sin fejltagelse, hvilket formentlig skyldes at han ikke er klar over fejlen. Jess Dorph, der ellers nyder stor anseelse for sin journalistiske integritet, leder endda efter det rigtige citat efterfølgende, og heller ikke her opdager han sin fejltagelse, der unægtelig må siges at stille Poul Nyrup i et yderst dårligt lys, som om han ikke ved hvad hans indenrigsminister har meldt ud, som det fremgår af det følgende. Anders Fogh scorer endda efterfølgende et billigt point på at sige, at han er fuldstændig enig med Poul Nyrups indenrigsminister (det vækker stor begejstring).

Befolkningen tror at Karen Jespersen har sagt det modsatte af hvad hun rent faktisk har sagt, og sådanne 'småting' kunne meget vel være med til at ændre et valgs udgang. Dette understreger min pointe ovenfor om at speakeren også må medregnes som politisk aktør, ved sin blotte styring af ordet og eventuelt dårlige research, hvilket man må understrege så sandelig er tilfældet her. Men det korte af det lange: Bemærkelsesværdigt er det – hvis ikke endsige utroligt – at denne brøler går ram forbi i morgendagens analyse af topmødet ved blandt andre Thøger Seidenfaden i Go' morgen Danmark.

Jeg vil afslutte denne analysedel ved at konkludere at vi er alt for ukritiske overfor journalister i dagens Danmark, og med denne analyse vil jeg gøre en anmærkning mod at vi – også på dette punkt – har et demokratisk problem i dagens Danmark. Foruden til politikerne må vi også stille større krav til journalistens moral og etik, og hvorledes speakerens politiske observans gør sig gældende, i parentes bemærket, for uanset om det er tilsigtet eller ej spiller speakeren i dette tilfælde ind i den

samlede kalkule i forhold til det gode argument.

Opsummering:

I et Habermas perspektiv forbryder Jess Dorph sig imod sandhed, formodentlig ubevidst. Derudover bliver publikum i besiddelse af en skinforståelse.

Poul Nyrup:

"Jeg kender Karen bedre end du gør. Det er jo ikke det hun siger... (Anders Fogh: Nåå... Anders Fogh griner) Det Karen Jespersen siger... Det Karen Jespersen siger Anders... Det Karen Jespersen siger, det er: Hvis der skal være regler, så skal det være objektive regler og så skal vi ikke ind og snage i 2.-3. generation tilbage. Hvem var din tipoldefar egentlig, Anders Fogh? Kom han fra et fremmed land? Eller hvordan var det?"

Anders Fogh:

"Jeg kan godt lide... Jeg kan da godt høre at du kan ikke rigtigt lide dem der er mørkhårede, hva' Poul?"

Poul Nyrup:

"Jo, det kan jeg sådan set godt. Men jeg bryder mig bare ikke om at det skal være det der er afgørende."

Speaker:

"Fogh."

Anders Fogh:

"Netop. Og derfor vil jeg godt sige, der skal ingen som helst tvivl herske om, at hvis vi får regeringsmagt, så vil det regelsæt, der bliver lavet, det vil være generelt. Venstre kunne aldrig drømme om at diskriminere imod bestemte grupper på baggrund af en bestemt etnisk oprindelse. Men det vi har behov for det er altså at se på at få brudt det mønster at man bliver ved med at hente ægtefæller hertil fra det oprindelige hjemland. Og nu har jeg givet et konkret forslag. Din egen indenrigsminister ligger faktisk meget på linje. Og Poul jeg hører ikke andet end at du bare kritiserer det jeg siger..."

Analyse:

Endnu en af disse tomme fraser fra Anders Fogh; at Venstre aldrig kunne 'drømme om at diskriminere imod bestemte grupper på baggrund af en bestemt etnisk oprindelse' er jo nok engang komplet modsat Birthe Rønns udtalelser. Et møde hvor Anders Fogh selv var til stede. Man må gå ud fra at Birthe Rønns udtalelse ikke bare er grebet ud af luften. Nogle indenfor Venstre må – modsat hvad Anders Fogh her siger – helt konkret have 'drømt om' at diskriminere imod bestemte grupper på baggrund af en bestemt etnisk oprindelse. Med Habermas kan vi dømme om at det er usandt, og komplet uforståeligt, eftersom vi igen har at gøre med en performativ selvmodsigelse. I et Habermas perspektiv vil jeg mene det er utroværdigt at Venstre skulle dreje 180 grader i denne debat.

Poul Nyrup:

”Nej det gør jeg ikke, Anders.”

Anders Fogh:

”...og du kommer ikke selv med et forslag.”

Poul Nyrup:

”Jeg kritiserer dig [ikke]... jeg kommer med meget konkrete forslag.”

Anders Fogh:

”Hvad vil Socialdemokratiet? Hvad vil Socialdemokratiet. Hvad vil du?”

Poul Nyrup:

”Det er det jeg fortæller dig lige nu Anders: For det første synes jeg at INSAM’s forslag - altså indvandrerorganisationens forslag – om at hæve ægteskabsgrænsen til 21 år egentlig er et meget godt forslag i forhold til tvangsægteskaber. For det andet skal vi se på forsørgelseskravene Anders Fogh. For det tredje skal vi se på de sociale ydelser, så det kan betale sig at arbejde. Og for det fjerde der skal vi også se på hvad gør Holland, hvad gør Tyskland, hvad gør Norge og Sverige? For forstår du, ja ja, forstår du: Vi kan ikke have for stor forskel mellem nabolandene og os. Og så til sidst: Venstre har jo ikke budt endnu på hvad er det egentlig helt konkret man vil gøre på tilknytningskriteriet uden at diskriminere mellem folk? Det savner jeg stadig væk.”

Analyse: Man kan nu godt indrette udlændingelovgivningen anderledes end i Tyskland og Sverige for eksempel. Hvis man i Danmark mener at lovgivningen skal være anderledes indrettet end i

Sverige, eksempelvis, er det muligt at lave en markant forskel. I øvrigt er der ikke så stor forskel på hvad Nyrup foreslår her og hvad der faktisk bliver ændret. Ægteskabsgrænsen blev ændret til 24 år, dvs. begge ægtefæller skal ifølge den nuværende lovgivning være over 24 år for at ægtefællen kan opnå opholdstilladelse. Forsørgelseskravene er indført under den nuværende regering.⁵¹ At der skal gøres noget ved de sociale ydelser, så det kan betale sig at arbejde, har den nuværende regering i høj grad gjort noget ved, først og fremmest ved at skære i de sociale ydelser. Som Anders Fogh påpeger er de tre punkter på linje med hvad Anders Fogh foreslår af ændringer, så Socialdemokratiet, kan man sige med rette, giver ikke vælgeren forståelighed for hvad de egentlig vil gennemføre på området.

Anders Fogh:

”Nej det er jo netop det vi lige præcis har sagt og det du nu tilbyder befolkningen, det er en tænketank. (Poul Nyrup: Nej jeg har ikke nævnt 'tænketank' Anders det...) (speaker afbryder: Det er Anders Fogh nu) Det jeg tilbyder det er handling. Ja det er jeg tilbyder det er handling. Og så vil jeg gerne sige: Jeg lægger altså op til, at efter valget, at der så kunne laves en bred politisk aftale i folketinget om de nødvendige stramminger af udlændingepolitikken. Jeg tror, at det der er problemet i Danmark, det er, at nu har vi haft en regering i 9 år som ikke rigtigt har gjort noget. Det har altså skabt frustration i befolkningen og jeg tror, det der skal til, det er handling som gør at der kan komme ro og tryghed i befolkningen om den førte udlændingepolitik.”

Analyse:

Det er pudsigt at Poul Nyrup her benægter at have nævnt 'tænketank'. Det citeres han ellers for at have sagt af TV2 tidligere i valgkampen, også transkriberet i dette speciale.

Speaker:

”Jeg skal lige nu spørge Anders Fogh: Vil du så hellere lave et forlig om udlændingepolitikken med Poul Nyrup Rasmussen end med Pia Kjærsgård?”

Anders Fogh:

”Ved du hvad jeg vil ikke give fortrinsstilling til nogen, og heller ikke udelukke nogen. Fordi det netop... fordi så ville jeg jo svække min forhandlingsposition, hvis jeg på forhånd stillede nogle bedre end andre, men jeg vil gerne sige jeg vil meget gerne lave en aftale med Socialdemokratiet,

---

⁵¹ <http://www.nyidanmark.dk/da-dk/Ophold/familiesammenfoering/aegtefaeller/>

men jeg tror at det der skal til det er, at Socialdemokratiet kommer i opposition, fordi så tror jeg nemlig at det der sker, det er, at den fløj i Socialdemokratiet som blandt andet indenrigsministeren hører til, og en række af de magtfulde borgmestre de vil presse på, for at Socialdemokratiet så skal støtte en borgerlig regering i at få lavet de nødvendige stramninger.”

Speaker:

”En kort kommentar til sidst Poul Nyrup.”

Poul Nyrup:

”Jeg tror at Peter Brixtofte vil presse meget mere på mens du er i opposition. Det tror jeg faktisk, fordi Peter Brixtofte har jo sagt ligesom jeg siger, apropos: At vi må ikke forhindre folk i at skulle gifte sig, og vi er nødt til at have anstændige regler her i landet som er ens for alle. Objektivt klare regler, som respekterer de grundlæggende rettigheder, som et hvert menneske har. Når jeg har sagt det, så vil jeg sige: (speaker afbryder: Det skal være kort) Vi indgår gerne en forhandling i folketinget efter valget i regeringsoppo... position [det er uklart om Poul Nyrup her mener 'opposition' eller 'position']. Men vi vil ikke... Vi vil ikke være uanstændige. Det her skal være ordentligt, det skal være menneskeligt, og det skal være noget vi kan være bekendt.”

Analyse:

Det er interessant her, at når Poul Nyrup siger 'anstændige regler' så mener han regler som er ens for alle. Dette kan kaste et lys over de andre gange Socialdemokratiet nævner 'anstændighed' uden at forklare nærmere hvad der hermed menes. Når dette er sagt, så skal det dog nævnes at det naturligvis bør gentages hvad man mener med et sådant eller lignende ord, når man bruger dem i debatten, hver gang man bruger dem. For ellers står det ikke klart for den almene borger, hvad der egentlig menes. Og det går ikke at forklare det med ensbetydende ord som fx 'sømmelige regler', 'ordentlige regler', men netop som Poul Nyrup gør her, at pege på, at det han mener med det helt konkret er ens regler for alle. Og man må give Poul Nyrup ret i at dette er et vægtigt argument, der gør Birthe Rønn Hornbechs udtalelser på vegne af Venstre lidt til skamme.

Speaker:

”Og vi når ikke længere.”

Anders Fogh:

”Jeg vil bare lige sige jeg ville håbe at alle socialdemokratiske borgmestre var lige så dygtige som

Peter Brixtofte til at sørge for integration. Det du siger til dine borgmestre når de råber op, det er klap i og klap.”

Poul Nyrup:

”Nej, nej nej. Det jeg siger, det jeg siger til mine... Anders, Anders, jeg vidste jo du ku jo ikke lade være. Jeg har derfor helt tilfældigt taget en lille annoncetekst med hvori der står – i annonceteksten – fra Vestegnens borgmester omkring København... (Fogh: er det nu i min valgkreds?) Ja netop, netop og de siger: Vi vil ikke tages til indtægt for Venstres propaganda og påstande ([i det følgende taler speaker i munden på Poul Nyrup] speaker: Og nu griber... nu griber ... nu griber jeg ind også overfor dig, Poul Nyrup Rasmussen) om at vi støtter Venstres politik, det gør vi.”

Speaker:

”Da flere af dine ministre også har haft divergerende opfattelser om jeres udlændingepolitik. Vi slutter nu topmøde debatten om udlændinge.”

Analyse:

En lidt pudsigt kommentar at afskære debatten med fra Jess Dorph Pedersens side, da Poul Nyrup jo forsvarer sig mod et angreb fra Anders Fogh. Kommentaren er overflødig da Venstres formand jo har påpeget uenigheden internt i Socialdemokratiet kort forinden. Men bemærkelsesværdigt er det at Jess Dorph her synes at hænge ved sin brøler (eller hvad det nu er) omkring Karen Jespersen, som må være den specifikke minister han hentyder til, selvom det retfærdigvis skal siges at Auken velsagtens også var uenig i Poul Nyrups kurs.

Journalist:

”Herlevs borgmester, som er kendt som skarp modstander af den førte integrationspolitik, kalder forslaget farligt.”

Herlevs borgmester Kjeld Hansen:

”Jeg ville være bekymret for integrationsministerium; fordi de ville blive placeret sådan så alle andre ville sige: det er integrationsministeriet. De har den opgave at sørge for alle de fremmede... og så har alle vi andre hvide mennesker vi har alle de andre ministerier. Vi har noget med socialministeriet at gøre, hvis vi har et socialt problem, men alle dem, som er lidt mørke i huden, de skal så i integrationsministeriet.”

Analyse:

Dette mener jeg er et skræmmebillede. Det har jo netop ikke noget at gøre med hvide eller farvede mennesker. Det har noget at gøre med flygtninge/indvandrere, og der er meget stor forskel. Om de mennesker der så indvandrer eller flygter fra de lande, der specielt har været tale om, er mørklødede eller hvide, er irrelevant. Det såkaldte integrationsministerium skal opstå på baggrund af problemer med integration, hvorpå dokumenterede problemer med familiesammenføring er en tydelig indikator. Jeg ved ikke, hvad der motiverer Herlevs borgmester til at komme med denne misforståede vinkel på sagen, men godt er det ikke, ud fra Habermas' perspektiv, at tilskrive andre (falske) begrundelser til et sådant ministerium end de originale motivationer, der er lødige nok. Forskellige regeringer har til forskellig tid oprettet nye ministerier til varetagelsen af opgaver, der faldt problematiske. Hvis vi i 2001 havde et reelt problem med vores integration (man kan være sig enig eller uenig i at der er et problem, men her må folket råde ved deres stemmegivning ved folketingsvalget) kan det ikke være fremmedfjendsk at oprette et ministerium, der har til hensigt at løse problemerne. Et integrationsministerium kan ikke siges at implicere apartheid, som Herlevs borgmester tydeligvis indikerer. Et meget usandt skræmmebillede at proklamere.

Opsummering: Ifølge Habermas er det illegitimt at nævne et drastisk eksempel som apartheid på så spinkelt et grundlag. Det er ligeledes i et Habermas-perspektiv en fordrejning af sandheden at beskrive et sådant tiltag, hvis formål er at løse problemer, som fremmedfjendsk.

Speaker:

”Centrumdemokraterne sammenligner ideen med det sydafrikanske apartheidstyre, der havde et ministerium for farvede.”

Analyse:

Der er langt fra at indføre et integrationsministerium til apartheid. Jeg vil ikke forsøge at opridsse alle forskellene her, men CD laver en stor overdrivelse. Det er et usandt postulat, så ikke noget godt argument, hvis man skal følge Habermas.

4.7 Go'Morgen Danmark d. 13. november 2001 kl. 09.10-10.00

Interview med Holger K. Nielsen

Speaker:

”Han har tabt på udlændingeområdet? (om Nyrup)”

Holger K. Nielsen:

”Der kan han ikke vinde jo. Der har de jo alle sammen konkurreret alle om at lave stramning på stramning på stramning, som ikke kan gennemføres, det er jo det deprimerende i det her. Hver gang man er kommet til konkrete forslag på familiesammenføringsreglerne så er de løbet skrigende bort eller de er blevet sat på plads af deres formænd. Det kan de simpelthen ikke, der er strammet så fantastisk meget.”

Speaker:

”Vi er så bundet op af internationale aftaler og konventioner?”

Holger K.

”Ja vi er bundet op og i stedet for at tage en debat om det, burde man tage en debat om, hvordan vi får integreret de mennesker på en bedre måde. Men der er en deprimerende diskussion, hvordan de har forsøgt at overgå hinanden, og hvordan vi har fået en forråelse af debatten i det her land. Prøv at tænke på, at et højt estimeret medlem i Venstres folketingsgruppe foreslog at 3.000-4.000 muslimer skulle interneres her i sensommeren øhh, personen sidder stadigvæk i folketinget. Man sagde godt nok fra Venstres side, jamen man er ikke enig. Men hun sidder stadigvæk i folketinget. Men altså internere ligesom man gjorde i Bosnien 3.000-4.000 muslimer, det er forfærdeligt.”

Speaker:

”I sidste afdeling her. Der sad chefredaktøren fra Berlingske Tidende, der hvor du sidder nu og han sagde, hvis Ninn Hansen i sin tid sagde de ting Karen Jespersen siger, så var han blevet stillet for en rigsret 3-4 gange. Er du enig i den vurdering?”

Holger K. Nielsen:

”Det skal jeg ikke kunne sige noget om. Det jeg kan sige er i hvert fald, at der er kommet en forråelse i debatten som også ind til Karen Jespersen ind til andre af de politiske aktører. Det karakteristiske er, de har ingen forslag. Det er bare retorik. Det er signal politik, det man skal forsøge at sige til vælgerne nu skal vi gøre noget.”

Analyse:

Det er fint, at Holger K. Nielsen afholder sig fra at gøre sig til dommer over Karen Jespersen. En

rigsret er en alvorlig sag, og man burde kunne gå ud fra, at Berlingske Tidendes chefredaktør ved, hvad han taler om. Nu har jeg ikke indsigt i de juridiske aspekter eller for den sags skyld hvilke udtalelser fra Karen Jespersens side, der tænkes på, men det kan da undre meget, at der i så fald ikke er blevet prøvet en sag mod Karen Jespersen. Er det lovgivningen, der har ændret sig siden Ninn Hansen, så er det vel intet problem. Jeg har tiltro til, at de instanser, der normalt indstiller personer for en rigsret, ikke har misrøgtet deres embede i disse sager. Så umiddelbart lyder Berlingske Tidendes chefredaktørs udtalelser i mine øren ganske overdrevne. Hvis dette er tilfældet, undrer det mig at der ikke er en instans der går ind og korrigerer Berlingske Tidendes chefredaktør, for sådan noget burde man da ikke kunne sige konsekvensløst, hvis det er usandt.

Det ligner til forveksling, at vi har tre tilfælde: i det første tilfælde (ændret lovgivning) tæller det ikke som sammenligningsgrundlag i så fald, i det andet tilfælde (misrøgtet embede, som er højst usandsynligt) ville det være reelt nok af Berlingske Tidendes chefredaktør at sige det, og det tredje tilfælde indebærer, at Berlingske Tidendes chefredaktør fyrer med løst krudt. To af tilfældene er ikke gunstige for Berlingske Tidendes chefredaktør, og det tredje antyder, at der ville være en usædvanlig dårlig forvaltning af embede, men ser man bort fra dette, så er Berlingske Tidendes chefredaktør på dybt vand, og taler på en eller anden måde imod bedre vidende.

Antager vi, at det er lovgivningen, der har ændret sig, burde Berlingske Tidendes chefredaktør anføre dette i sin argumentation. Det er altså højst sandsynligt, at chefredaktøren taler mod bedre vidende, hvilket ikke er godt i et Habermas-perspektiv, da det bryder med sandhed og oprigtighed.

Speaker:

"Hvad er så dit forslag?"

Holger K. Nielsen:

"Mit forslag er, at man får en mere målrettet integrationspolitik, langt mere målrettet. Hvor vi siger til hinanden: der er mangel på arbejdskraft i det her land. Hvis vi ser på hele den offentlige sektor, på sundhedssektoren, uddannelsessektoren. Så er der mangel på arbejdskraft. Industrien skriger på arbejdskraft. Jamen for pokker, så er det da på den flade hånd. At vi siger der er nogle mennesker, der er ude for i øjeblikket, hvis vi gør en meget målrettet efter uddannelses indsats, hvis vi får de mennesker kvalificeret til det danske arbejdsmarked. Så er der da en mulighed for, at vi både kan fastholde, hvad jeg vil kalde en humanistisk og et tolerant linje i det her land. For jeg vil meget gerne appellere til det tolerante, det humanistiske. At vi på den anden side også har økonomisk

fordel ved det. Det er det jeg ikke forstår, det siger Brixtofte også. Det må jeg sige, meget fornuftigt af Brixtofte!”

Speaker:

”Det er jo en sjov forlovelse vi ser her: SF, Dansk industri, Dansk arbejdsgiverforening. Peter Brixtofte.”

Holger K. Nielsen:

”Det skyldes da vi kan tænke. For mig er det ren logik. Det er da noget med at gå... bare at grave et lille spadestik dybere.”

Speaker:

”Det er som at du i virkeligheden sætter hele det humanistiske aspekt langt højere end det partipolitiske.”

Holger K. Nielsen:

”Jamen det gør jeg altid, det gør jeg altid, det vil jeg altid gøre. Altså værdierne omkring humanisme, omkring tolerance fx frisind, retfærdighed. Det er da vigtigere end partitilhørsforhold. Og hvis partierne bare bliver midler i sig selv, så er det da helt galt. Partierne er instrumenter, men heldigvis så passer SF godt til mine holdninger, ellers var jeg jo ikke formand for partiet, men jeg mener man må aldrig nogensinde lade partiet blive noget i sig selv. Partiet er et middel til at gennemføre nogle holdninger man står for. Vi har nogle holdninger omkring tolerance og frisind, som vi i fællesskab kæmper for og også gerne vil have gennemført i det danske samfund.”

Speaker:

”Hvis du skulle bestemme, hvad valgkampen skulle handle om her i de 6-7 dage, der er tilbage, hvad skulle temaet så være?”

Holger K. Nielsen:

”Så skulle det være velfærdssamfundet, det der mange mennesker er optaget af det er øhh de uligheder, der er i samfundet på arbejdsmarkedet, det er de huller der er i sundhedssystemet, det er hele det problem at vi er et af verdens rigeste samfund. Det er hele den udvikling bilerne bliver større, husene bliver større, man køber computere og TV og jeg ved ikke hvad, ikke? Men så kan jeg bare ikke forstå vores gamle skal blive passet dårligt, hvorfor har vi ikke råd til at det offentlige

niveau bliver hævet lidt så de gamle kan blive passet ordentligt, at vores børn bliver passet ordentligt at vores børn ikke bliver passet som burhøns og der er pladsmangel. Mange kan ikke få en plads i en daginstitution. I stedet at vi kan få et fællesskab.”

Speaker:

”Men du siger det samme, som de andre partier.”

Holger K. Nielsen:

”Nej det gør jeg ikke!”

Speaker:

”Jo det gør du faktisk, i går sad Pia Kjærsgaard her og sagde de bredeste skuldre skal bære det største læs.”

Holger K. Nielsen:

”Jo men det er det de siger de lover skattelettelse og velfærd til alle og der mangler 70 mia. kroner hvis deres politik skal gennemføres, det er jo totalt urealistisk. Altså, vi er gået ind de år og har været med som grundlag for regeringen. Vi har lavet forlig omkring finansloven, vi var ikke med da man forringede efterlønnen i 1998. Det er et udtryk for at vi kan få tingene til at hænge sammen, vi er et ansvarligt parti med nogle holdninger omkring uddannelse, efteruddannelse og miljø osv. Og det synes jeg. Jeg tror ikke på, Jeg ved de borgerlige ikke kan gennemføre det. Jeg synes vi skal tage de Konservative der vil give skattelettelse, det er så forfærdeligt ikke? De vil skære på ulandsbistanden for at give skattelettelse til deres kernevælgere. De rige kernevælgere i Nordsjælland. Jeg synes det er amoralsk, det vil De Konservative. Venstre vil skattelettelse til erhvervslivet til boligejerne. Det vil sige at man vil give gaver hele vejen rundt. Ved du hvad det hænger altså ikke sammen og så alligevel have bedre velfærd. Man kan sige vi går ikke til valg på direkte skatteforhøjelser. Vi går ikke til valg på skattelettelse. Skattestop for de lavestlønnede, men det skal da finansieres via at de højestlønnede skal betale mere. Vi går ikke til valg på skattelettelse. For vi siger, der er ikke noget der kommer af ingenting bortset fra lommeuld. Tingene koster noget. Hvis vi skal have noget koster det noget. Og det er fuldstændigt utroværdigt med de partier der går ud og siger vi vil have skattelettelse, vi vil have bedre sygehuse, osv. Det hænger bare ikke sammen. Det synes jeg skal siges ærligt. Her er vi et af de ærlige partier vi siger tingene er ikke gratis, tingene koster. Vi lover ikke skattelettelse, vi vil have velfærd i stedet for.”

Analyse:

Ovenstående mener jeg overvejende kan kategoriseres under ideologi. At Holger K. gerne ser en høj skatteprocent og at de rige betaler mere, eksempelvis. Han melder klart ud hvad han vil og jeg kan ikke se at han forbryder sig imod Habermas' principper for en god debat.

4.8 Nyhederne den 13. november 2001 kl. 22.00-22.20.

Fra en halduel mellem Statsminister Nyrup Rasmussen og Anders Fogh

Speaker:

"Statsministeren lagde ud med en stribe nye garantier på Sygehusområdet..."

Poul Nyrup:

"...Således at vi i den kommende valgperiode vil få nedbragt ventetiderne for alle den slags sygdomme til under 3 måneder og retten til hvis hjælpen ikke kommer der da er en erstatningshjemmehjælp."

Anders Fogh:

"Nu har vi haft den samme regering og den samme statsminister i 9 år og lige pludselig, lige pludselig fordi der skal være valg er der ingen grænser for hvad Poul han kan!"

Speaker:

"Derpå lovede Anders Fogh det samme."

Anders Fogh:

"Det er en reform der betyder, at vi får fjernet ventelisterne til sygehusene."

Speaker:

"Da de havde smidt skjorterne bragte Statsministeren Anders Fogh Rasmussens minimalstatsbog ind i valgkampen:"

Poul Nyrup Rasmussen:

"Når nu sandheden skal for en dag. I denne her udmærkede lille bog står der. "...at de liberalistiske principper, at de liberalistiske principper er evigtgyldige". Det forstår jeg de ikke længere er!"

(River en side ud) Så hiver vi den side væk!"

Anders Fogh Rasmussen:

"Så kommer du her til Valby og Du har ikke andet at byde på en negativ skræmmekampagne og sur, vrissen kritik i stedet for at lægge frem hvad du vil i de næste 4 år!"

Speaker:

"Bogen blev omdannet til flyvere. (Med billede af Nyrup med papirflyver i hånden fra Foghs bog). Og bogens forfatter kvitterede med et nyt eksemplar til statsministeren i stedet for den sønderrevne bog."

Analyse:

Poul Nyrup vil fremstille Anders Fogh som utroværdig, ved at nævne, at han har ændret ganske drastisk standpunkt. Anders Fogh har tidligere taget afstand fra sin minimalstatsbog og det er derfor et lidt tyndt angreb. Jeg vil sige det er en slags sprog, denne kraftige ytring, når han river bogen i stykker. Dette er meget overdrevet og det er ikke acceptabelt med sådan en udtryksform i en debat. Det er meget langt fra den ideelle talesituation og jeg vil kategorisere det som meget antitetisk. Det er meget illegitimt i et Habermas-perspektiv.

4.9 TV2 nyhederne, d. 13. november 2001, kl.18.00-18:10

Speaker:

"Socialdemokratiet angriber Venstres forslag om at øge konkurrencen mellem de offentlige og private sygehuse. En række sygehuse i provinsen står iflg. Socialdemokratiet til lukning hvis Venstres udspil om udlicitering af operationer af ikke-livsfarlige sygdomme vedtages."

Poul Nyrup, Statsminister, Socialdemokratiet.

"Op til 15 små sygehuse spredt over hele landet er i stærk risiko når private hospitaler dumper priserne og presser de små sygehuse. Og det andet er at det giver brugerbetaling ad bagdøren og det giver større forskelsbehandling mellem vi mennesker i Danmark."

Analyse:

At der bliver påstået, at der kommer brugerbetaling ad bagdøren er et angreb fra Nyrups side på et

tidspunkt i valgkampen, hvor Venstre formentlig ikke har meldt klart ud. Man kan sige det er en fair fordom, den tjener til det formål, at Venstre må gå ind at garantere, at der ikke indføres brugerbetaling. Efter min mening falder angrebet ind under rammerne for konceptet 'valgkamp'. Hvis ikke Venstre på forhånd havde tænkt sig at give en garanti, eller de for den sags skyld rent faktisk havde tænkt sig at indføre brugerbetaling ad bagdøren, vil dette angreb gøre det sværere for Venstre at indføre brugerbetaling.

Altså såvidt jeg kan se ikke noget brud med Habermas' principper.

Speaker:

”Socialdemokratiet har navngivet 16 sygehuse som er i farezonen for at blive udkonkurreret af privathospitaler. Venstre beskylder Socialdemokratiet for at forsøge at lyve sig til en valgsejr.”

Analyse:

Hvis dette er en fuldstændig rigtig gengivelse af disputen fra TV2s side, så er Venstre langt væk fra at tage argumentet seriøst. Socialdemokratiets bekymring virker ingenlunde uberettiget; det kunne tænkes, at være en konsekvens af at lade 'pengene følge patienten'. Så Venstres argument – eller hvad man nu skal kalde det – er pseudo. Jeg kan ikke se, at man kan lyve – helt begrebsligt talt – om noget, der ligger ude i fremtiden. Man kan kun spå om fremtiden, eller komme med mere eller mindre velbegrundede formodninger om, hvad der vil ske. Det kvalificerer under ingen omstændigheder til at blive kaldt 'løgn' at fremkomme med en konkret frygt for, at noget givent vil ske under ændrede omstændigheder. Set fra Habermas et komplet illegitimt angreb fra Venstre ifølge gældende normer for brugen af begreberne 'oprigtighed' og 'løgn'.

Lars Løkke Rasmussen, Venstre:

”Jamen, det hænger jo slet ikke sammen. Den ene dag siger man, at der er kun 130-40 private sengepladser, så det kan ikke nogen ting, den næste dag siger man at de private er for dyre og der skal være egenbetaling og den 3. dag at der er en masse offentlige sygehuse der skal lukke. Det er panik før lukketid. Det er et forsøg på at skræmme danskerne.”

Analyse:

Alle tre argumenter, som Lars Løkke Rasmussen opridses, er for så vidt gode nok for mig at se. Det er bare tre selvstændige indfaldsvinkler mod den borgerlige tilgang til problemerne. Man får såvidt jeg kan se ikke et paradoks ud af, at hævde alle tre ting samtidigt. Derimod er Lars Løkke

Rasmussen ude i ikke at tage argumenterne seriøst. Er det usandt at der kun er 130-140 sengepladser i det private? Er det ikke en reel bekymring, at der kommer egenbetaling? Har man i det mindste ikke lov at rejse spørgsmålet, og så få svar på tiltale bagefter i form af de garantier Venstre rigtigt nok siden gav befolkningen om ikke at lave egenbetaling? Og er det ikke også en reel bekymring, at der er 16 mindre sygehuse, der kunne tænkes at skulle lukke? Lars Løkke Rasmussen er strategisk i sin 'argumentation' og afværger kritikken med et modangreb i stedet for at være konstruktiv og imødegå argumenterne på ikke-strategisk vis.

Opsummering: Lars Løkke Rasmussen svarer ikke på nogen af punkterne og argumenterer dermed illegitimt i et Habermas perspektiv.

4.10 TV2 valgkamp 13.november 2001 kl.12:35-1320

(uddrag)

Journalist:

"Lefler i så i virkeligheden ikke for en stor gruppe vælgere med jeres tilbud der så måske næsten tangerer overbud når vi som vi hører her har det meget godt?"

Kristian Thulesen Dahl:

"Jeg kan overhovedet ikke følge den tankegang at der overudbud i det. Altså hvis man som politiker kan registrere at der er et problem, at der er nogle ældre, der ikke får den hjælp de skal have, så kan nogen tro at det er enkeltsager, det kan du kan gøre. Andre kan sige det er måske et meget generelt billede, andre steder desværre. Eller hvis ældre sidder og bliver ensomme fordi de er placeret i eget hjem, fremfor at komme på en plejehjemsplads hvor de kunne være sammen med andre på deres sidste år, så er det da et politisk ansvar at tage det op og sige det må vi gøre noget ved."

Journalist:

"Tak skal du have. Tak skal du have. Jeg lovede politisk bredde det når vi ikke når I taler så langt."

Kristian Thulesen-Dahl:

"Nej det var meget kort..."

Journalist:

”Så i stedet for går jeg over til Frank Aaen fra enhedslisten. Frank Aaen, alt det som de borgerlige lover, det må være sød musik i dine ører. Fordi... det er jo de svageste i samfundet, der får hjælp fra borgerligt hold.”

Frank Aaen, Enhedslisten:

”Jo men det er jo ikke altid det de gør. Selvfølgelig skal man have lov til at vælge et plejehjem i en anden kommune. Børnene kan jo bo i en anden kommune, men det endnu vigtigere det er at når de ældre føler de har brug for at komme på plejehjem, så skal den enkelt ældre og samleveren selvfølgelig på plejehjem. Man skal ikke stå og tigge om at få en plejehjemsplads. Det har vi stillet forslag om i folketinget fra Enhedslistens side. At selvfølgelig skal man have ret til en plejehjemsplads, når man vil ha den. Det kunne ikke finde opbakning. Og nu står vi og hører, hvor godt man vil gøre det. Det er jo i den her valgperiode, hvor Venstre og Konservative for eksempel har gennemført en meget alvorlig nedskæring af boligydelsen til pensionisterne. Det har gået meget hårdt ud over en række pensionister. Det var jer der var med til at inddrage pensionen og kræve tilbagebetaling, hvis det var sådan at ægtefællen døde midt i en måned, og så var der udbetalt for meget pension. Og Dansk Folkeparti de har i den periode været med til at gennemføre nedskæringer i adskillige kommuner; Greve, Ballerup, hvor man har skåret ned på hjemmehjælpen med Dansk Folkepartis stemmer. Og så sent som her for kort tid siden, der stemte I jo imod merbevillinger i København og Esbjerg til ældre. Og...”

Kristian Thulesen-Dahl:

”Nej det skal jeg lige svare på...”

Frank Aaen:

”Og det er jo det der, man snakker og snakker. Det er jo på gerningerne man skal måles, og der er det altså faktisk tit det modsatte man gør.”

Journalist:

”Det er på gerningerne, at man skal måles Thulesen Dahl. Er det i virkeligheden temmelig utroværdigt det du står og siger, når vi hører I egentlig giver stemmer til nedskæringer i praksis?”

Kristian Thulesen Dahl:

”Jamen, når man fx nævner København, der foreslog vi det dobbelte afsat. Det er jo så

manipulerende at høre på. Men sandheden er jo, at der skal jo afsættes de ressourcer, der er nødvendige. Og det er jo fuldstændigt rigtigt når Frank Aaen påpeger, at der var et meget stort flertal der lavede den her såkaldte dødepakke, som afskaffede muligheden for at få pension i en ganske kort periode efter en ægtefælles dødsfald.”

Analyse:

Kristian Thulesen-Dahl siger 'det er jo så manipulerende at høre på', og nævner at i Københavns Kommune stemte DF for det dobbelte afsat. Det er tydeligt at en af de to politikere må være fejlinformeret, eller ikke holde sig til sandheden. Det kan under alle omstændigheder siges, at det lader trods alt til at Kristian Thulesen-Dahl ikke har noget at indvende mod de tre konkrete andre nævnte kommunale tilfælde. Han baserer sit udsagn om at det er manipulerende udelukkende på baggrund af nævnelser af tilfældet med Københavns Kommune. Altså er det usandsynligt at Frank Aaen ikke skulle være oprigtig i sin argumentation, men allerhøjest fejlinformeret hvis det skulle være ham der kommer med urigtig argumentation.

Se nedenfor i analysen for en yderligere kommentar til dette.

Journalisten:

”Jamen det er der da ingen grund til at hænge ved, vel, for det er ændret.”

Kristian Thulesen Dahl:

”Nej det er da ikke ændret. Hvornår er det ændret? Ja det er afskaffet for pensionisterne og vi vil gerne have det genindført. Det er noget vi går til valg på. Vi stemte imod i Folketinget da man lavede det og vi går til valg på at få genindført de forhold der gjaldt før så man selvfølgelig får pensionen udbetalt for sin ægtefælle i nogle måneder efter ...”

Journalisten:

”... I hvor lang tid?”

Kristian Thulesen Dahl:

”... I op til 3 måneder så man kan indstille sig på den nye tilværelse. Det må være ret og rimeligt. Og jeg tror også at der er nogle der på grund af valget er kommet på bedre tanker end det I stemte, da I lavede finanslovsforliget sidste år omkring lige præcis det her punkt.”

Marianne Jelved, Radikale Venstre:

"Du ved godt at der var forslag til finansloven om at ændre det."

Kristian Thulesen Dahl:

"Skal vi så tilbagebetale for dem der mistede det?"

Marianne Jelved:

"Du ved godt at vi var midt i forhandlinger med de andre partier uden om regeringen."

Journalisten:

"Jeg vil godt holde fast i, at Frank Aaen fortæller, at Dansk Folkeparti stemmer nej til mere hjemmehjælp ude i kommunerne. Hvordan harmonerer det med det du siger her?"

Kristian Thulesen Dahl:

"Det er fuldstændigt rigtigt, som Frank Aaen påpeger, at der er enkelte kommuner, som for et par år siden har lavet nogle budgetforlig, hvor der også er skåret ned på de ældre. Og det har vi påpeget fra vores side. Det mener vi ikke er Dansk Folkepartis politik, vi mener ikke det bør foregå ude i kommunerne, og det er jo også det glædelige at den 20. november er der også kommunalvalg. Og hvis man mener at ens repræsentanter i kommunen har handlet forkert, så kan man sætte dem på plads på valgdagen. Det er derfor vi har demokrati og folkestyre. Det vi præsenterer her, det er hvad vi vil kæmpe for i folketinget. Og der er det afgørende at vi har en garanti for den ældre fra oven, som gælder i hele landet. Og det er uanset om det er Venstre-folk eller det er Radikale eller hvem det er der vil skære ned."

Analyse:

For at afslutte analysediskussionen fra før, så vil jeg mene at Kristian Thulesen-Dahls adfærd er at være ivrig efter at give Frank Aaen ret i hvad han i øvrigt har sagt, så jeg ledes herved til at tro at der er sandsynlighed for at Kristian Thulesen-Dahl indser at han har været ude med en for hård beskyldning mod Frank Aaen. Det ville have været på sin plads – såfremt det skulle være Frank Aaen der tog fejl – at sige at det var en urigtig påstand. Men 'manipulerende' er i alle tilfælde et for hårdt ord om en fejltagelse. Det sandsynlige er nok, at Kristian Thulesen-Dahl er kommet i tanker om at Frank Aaen måske ikke helt har været på vildspor i sin argumentation. Hvis Kristian Thulesen-Dahl virkelig skulle have været overbevist om sin informerings rigtighed angående Københavns Kommune, ville det være mere naturligt at vedblive at slå på dette. Jeg mener det er

sagligt at sige at hans adfærd må tages som udtryk for erkendelse af en forhastet, fejlagtig konklusion.

Opsummering: for at relatere til Habermas, så peger den – alt andet lige – overdrevne sprogbrug om Frank Aaens udtalelser, som kan betragtes som et personangreb, fulgt af indrømmelser til Frank Aaen, på at Kristian Thulesen-Dahl har taget fejl. Hvis dette er tilfældet, så må man sige at det legitime ville være at trække sin udtalelse i land fra hans side. Altså efter alt at dømme har Kristian Thulesen-Dahl indset det illegitime i sin påstand, og for at fremme forståeligheden burde han have indrømmet dette blankt.

Journalisten:

”Tak skal du ha. Ok tak, så har Rolighed ordet:”

Arne Rolighed, Sundhedsminister, Socialdemokratiet:

”Så synes jeg det er meget spændende i denne duel hvor ordet ensomhed bliver nævnt. Vi skal diskutere finansiering senere. Jeg tror en af de største udfordringer vi har i ældrebefolkningen, det er ensomhed og angst og hvad det fører til af sygdomme og andre behov for omsorg og sociale ydelser. Og der ser jeg en kolossal interesse i ældrebefolkningen, specielt omkring ældresagen, om at hjælpe med og aktivere ældre oven i købet til meget små penge fordi det er noget man gør ud fra en grundetik om at hjælpe andre.”

Journalisten:

”Faktisk er det sådan at undersøgelser viser at 9 ud af 10 er vældig glade for den behandling de får i systemet, så hvordan kan det være at I vil lave det system om som tilsyneladende fungerer godt?”

Peter Brixtofte, Venstre:

”Det er jo et godt eksempel, men der er også mange dårlige eksempler. Der er en kvart million danskere på venteliste i dag, der er meget lange ventelister til en række behandlinger, og det er uacceptabelt i et velfærdssamfund hvor man betaler så meget i skat. Og hvad kan man gøre ved det? Det er selvfølgelig at indføre konkurrence og lade privathospitaler også producere de ydelser. Lad hospitalerne arbejde noget mere. Og så hvis det koster noget mere i investeringer, så er vi parat til at sætte ekstra beløb af til det.”

Arne Rolighed:

”Det er jo som du siger ikke et enestående eksempel, der er jo 90 procent af patienterne på sygehusene oplever det at være på sygehuset som en meget positiv ting. 93 procent på landsplan bliver behandlet inden for 3 måneder. Jeg har lige set tallene fra mit gamle amt i Århus Amt, der er vi op på 97 procent af alle patienter der får tilbudt behandling inden for tre måneder.”

Journalist:

”Thulesen-Dahl, det er flot det der, er det ikke godt nok?”

Kristian Thulesen-Dahl:

”Jo, men efter min opfattelse kan 9 gode eksempler ikke retfærdiggøre ét dårligt. Det er som om, at man vil forbigå at der er de der 10 procent hvor folk virkelig har en trist oplevelse med, at det går jo godt med de andre. Det kan vi selvfølgelig ikke acceptere i et velfærdssamfund. Og der synes jeg man må se på, at det nuværende system, det giver det her ”forsikrings-Danmark” desværre, det gør jo at dem der har pengepungen i orden, de kan forsikre sig, så de kan komme på privathospital hvis de kommer ud for et uheld. Men den menige dansker som ikke har pengepungen i orden er henvist til den venteliste som I kan tilbyde. Og det er derfor jeg egentlig godt kan følge systemet om at pengene følger patienten. For hvis det gør det så har du med et slag trukket tæppet væk under alt hvad der hedder ”forsikrings-Danmark” inden for sundhedsvæsenet.”

Arne Rolighed:

”Der findes ingen snuptagsløsninger på dette område, der findes ingen smarte eksperimenter hvor vi tror vi kan løse tingene. Det kræver et langt sejt træk, som vi er i gang med. Og det er derfor vi har aftalt med amterne nu at lave 120.000 ekstra operationer.”

Analyse:

Arne Rolighed afviser blankt påstanden om at det skulle kunne løse problemerne at bringe private aktører ind i billedet. Synspunktet ville især være fair på baggrund af et argument der kunne rokke ved Kristian Thulesen-Dahls argument, men det er bedrøveligt blot at afvise påstanden uden at begrunde. Det er som om Arne Rolighed antager at hans egen erfaring på området (med hans baggrund indenfor sygehusvæsenet fra 1985-2000, blandt andet som amtssygehusdirektør) burde tale for sig selv, men det er ikke legitim argumentationsbrug i et Habermas-perspektiv.

Kristian Thulesen Dahl:

”Hvis jeg får pengene med så vil jeg ikke tegne en forsikring, det siger sig selv.”

Arne Rolighed:

"Nej men..."

Journalist:

"...herovre der sidder Jørn Plest tidligere overlæge ved Odense universitetshospital. Du har valgt at melde dig under de politiske faner, men for en borgerliste. Hvad er det partipolitikerne ikke har forstået?"

Jørn Plest:

"De ved ikke rigtigt hvad det drejer sig om, når det gælder sygdom. Og det er der egentlig ikke noget at sige til for det har de ingen uddannelse i. Det er jo sådan at sygdom er ekstremt variabelt, det er sådan at indimellem så får vi en klump af sygdomme, andre gange så har vi næsten ingen sygdomme, hvilket kan at en heldig mand slipper igennem systemet, og andre gange kan man ikke. Det er fuldstændig som meteorologi. Vores meteorologer vil gerne sige at sådan går det. Sådan går det ikke altid. Det gør det altså heller ikke i sundhedsvæsenet. Så har man i det administrative system, sagt jamen vi må gøre noget. Og så siger man, vi bruger for mange penge. Og så nedskærer man budgetter, og så tror man at man er i stand til at helbrede patienter ved at reducere budgetter. Men det kan man ikke. Det der sker når man reducerer budgetter, er at man enten får venteliste eller dårligere behandling eller hvad man nu ellers får."

Journalist:

"Arne Rolighed: Det her lyder da som lidt af et gedemarked, de sidder og administrerer ude på hospitalerne. Kan du slet ikke, udover papirjunglen, få øje på sygehusene og de egentlige problemer?"

Arne Rolighed:

"Jamen jeg er da opmærksom på at der er en ledelsesudfordring i det at arbejde i sygehusvæsenet. Vores ledelsessystem startede i midten af 1980'erne, og det er i virkeligheden først i den nuværende regering at vi har taget fat i at få ledelsen på plads og det er første generation af ledelse vi er på plads i. Jeg er sikker på at der er store gevinster at hente ved at vi videreudviklede ledelserne, men det vi også har brug for det er at der er nogen der ude der vil ledes."

Jørn Plest:

”Det vil være ganske udmærket med ledelse, men der er en ting som ledelsen ser ud i sundhedsvæsenet i dag. Om det er lykkes jer at få ændret det, det ved jeg ikke, men det er sådan at der er en tendens til at ledelses strengen bliver meget lang. Og i det øjeblik at man fornemmer at der er noget der er ved at gå galt, så sætter man en ny ledelsesstreng ind. Og det det drejer sig om det er at ledelsesstrengen bliver så kort som mulig ned til selve produktet. Hvis I evner det, så lykkes det.”

Analyse:

Jeg vil bemærke at debatten er lødig et i Habermas perspektiv og der ikke er noget at udsætte i forhold til de kriterier jeg har udformet i forhold til Habermas krav.

Nyt emme

.....

Journalisten:

”Er det løsningen, Brixtofte, at vi alle går ind og tegner en forsikring?”

Peter Brixtofte:

”Nej, vi kan gå ind og sanere de offentlige udgifter. Jeg vil bare give tre måder at gøre det på. Det ene der er at have en mere effektiv arbejds- og integrationspolitik. Jeg har bare regnet ud, at hvis man følger en af de mere effektive kommuner, ingen nævnt, så er der 17 mia. kr. at sparet i landet på det punkt alene. En bedre administration så er der også mange milliarder at spare. Og endelig hvis man laver man konkurrence i den offentlige sektor, udliciterer og laver opgaveløsninger der konkurrerer med hinanden så sparer man også mange milliarder, og det er alt sammen uden at genere borgerne.”

Marianne Jelved:

”Jeg tror ikke vi skal tale så meget om udlicitering i denne sammenhæng, for det er jo netop det der bl.a. har bidraget til det meget stregkodning og måling osv. det var bare lige en parentes. Men det er jo rigtigt at vi kan da spare på administration. Vi kan indføre ny teknologi og flytte hænder derfra til andre steder i et eller andet omfang. Jeg er også enig med Peter Brixtofte, at hvis vi kunne få integrationen i gang på en sådan måde at der var samme beskæftigelse hos flygtninge der arbejder i Danmark, som danskere har.”

Journalist:

”Er du også enige med Venstre i at pengene skal tages fra ulandshjælpen?”

Marianne Jelved:

”Nej det kan jeg garantere dig for. Og alt det der er lovet her i dag, mest fra Dansk Folkeparti, er simpelthen ikke muligt at løse. Thulesen-Dahl det er det ikke. Uanset hvilket flertal der er, så er der grænser for hvor meget aktivitet der kan sættes i gang i det danske samfund. Simpelthen fordi der ikke er hænder nok. Det kan ikke lade sig gøre.”

Journalist:

”Der er grænser for hvor meget der kan sættes i gang, er I parat til at prioritere i alle Jeres gavelister, Thulesen-Dahl?”

Kristian Thulesen Dahl:

”Selvfølgelig skal der prioriteres, men der skal prioriteres i de offentlige udgifter, for at få råd til de ting vi gerne vil, fordi de er nødvendige. Så skal vi sikre, ...”

Journalist:

”...hvad skal skæres ned?”

Kristian Thulesen Dahl:

”Nu har vi talt om hænder meget i aften, vi har hørt den ene tale efter anden om at der ikke er hænder nok. Og samtidig øger man optaget på uddannelsen til at blive læge, og 1/3 af dem som kommer det er svenskere som tager hjem igen når de er færdige, altså helt ærligt, var det ikke på tide vi sagde, at dem der bliver uddannet i det danske offentlige system for danske offentlige midler, de skal også lægge arbejdskraften efterfølgende i det danske offentlige sygehusvæsen, så var vi da nået et stykke i forhold til hænderne.”

Arne Rolighed:

”Det der det er det rene pjat. Der er flere danske studerende der tager uddannelse i udlandet end der er udlændinge der tager studie i Danmark.”

Analyse:

At Kristian Thulesen-Dahls forslag skulle være det rene pjat ser jeg ikke umiddelbart. Det er en fair, legitim holdning at have, (omend sikkert praktisk svært gennemførlig), og det virker helt oprigtigt

fremført. Altså burde Rolighed afholde sig fra at affærdige med 'det rene pjat'.

Jeg mener ikke at det er muligt – sat på spidsen – at stavnsbinde svenske lægestuderende til arbejde i det danske sundhedsvæsen efter endt uddannelse. Hvis Kristian Thulesen-Dahl mener dette, lader det til at han må have intentioner om at indføre meget store reformer af det danske samfunds lovgivning. For hans forslag lader sig ikke gennemføre uden videre. Kristian Thulesen-Dahl nævner det ikke, men en mere oplagt konsekvens af den argumentation der går forud, ville være indførelse af brugerbetaling, eller en vis balance i forhold til udvekslingsaftaler, således at svenske studerende ikke i realiteten kommer til at mindske det samlede optag af danske lægestuderende i indland og udland på en årgang. Hvis Kristian Thulesen-Dahl i virkeligheden sigter mod dette, mener jeg ikke, at forslaget er det rene pjat.

Det skal dog siges, at det er svært at sige at Kristian Thulesen-Dahl skulle mene noget andet end det han siger, han argumenterer muligvis ikke helt optimalt, men hans holdning er klar: vi har et problem som vi må have løst. Derfor er det ikke konstruktivt at affærdige med 'det rene pjat'. Men det skal nævnes at ingen af vore formulerede principper ud fra Habermas' gyldighedskrav, bliver overtrådt eller brudt med.

Kristian.Thulesen-Dahl:

”På lægestudiet?”

Arne Rolighed:

”...Generelt.”

Kristian Thulesen Dahl:

”På lægestudiet er der ikke.”

Arne Rolighed:

”Jeg skal lige sige til spørgsmålet omkring skattefinansiering. Jeg mener ikke vi skal have et forsikringsdanmark, hvor der skal være forsikringer og penge væltet ind i patienter og vores sundhedsvæsen. For de kerneydelser vi snakker om i øjeblikket, nemlig ældreområdet og hele sundhedsområdet, der skal det være skattefinansieret. Og vi ved fra udlandet at et énstrengt skattefinansieret system, det er der sparer pengene til bureaukrater. I USA fx, hvor man har to-strengt system, som andre går ind for, der bruger man op mod 20 procent af pengene til

administration og bureaukrati. I Danmark bruger vi 3-5 procent.”

Journalisten:

”Rolighed nu skal vi lige været lidt realistiske. Tror du du sælger billetter på skatteforhøjelser?”

Arne Rolighed:

”Nej, jeg går ikke ind for skatteforhøjelser. Jeg går ind for at vi holder skatten i ro. Men jeg ved den vækst der er i samfundet, den har nu her igennem i 90’erne kunnet gøre at vi har kunnet holde sundhedsudgifterne nogenlunde på godt 6 procent af BNP. Det tror jeg stadigvæk vi kan klare.”

Journalist:

”Brixtofte, kort.”

Brixtofte:

”Der er desværre stadigvæk mange mennesker på kontanthjælp og på dagpenge. Det er ledige hænder og hvis vi kunne få de mennesker til at passe de gamle og gøre noget mere på sygehusene så var vi godt hjulpet.”

Journalisten runder af.

4. Konklusion

Konklusion:

I problemformuleringen stilles hypotesespørgsmålet: *Der er mangel på kritisk rationel diskussion i offentligheden, hvilket udgør et demokratisk problem.*

Dette vil jeg i konklusionen forsøge så vidt muligt at give svar på med hensyn til de politiske aktører, der er blevet gennemgået i specialet. Så vidt muligt vil der ligeledes blive draget konklusioner mht. partierne. Har den danske debat været ideel i et Habermas perspektiv, spørges der ligeledes i problemformuleringen. Her vil der for personers og så vidt muligt partiers vedkommende blive konkluderet på, i hvilken grad den danske debat har været ideel. Grundlaget for ovennævnte er de 4 gyldighedskrav, som Habermas stiller til taleren, nemlig sandhed, oprigtighed, legitimitet og forståelighed. I nogle tilfælde har politikere overholdt gyldighedskravene, og jeg vil derfor konkludere, at der angående disse aktører ikke er et demokratisk problem i et Habermas-perspektiv. Der vil her igen så vidt muligt blive konkluderet på de enkelte politiske aktører og på partier. Dette vil blive efterfulgt af en generalisering i forhold til spørgsmålet om der er et demokratisk problem i et Habermas-perspektiv.

Først vil Socialdemokratiets politikere, og partiet generelt, blive gennemgået mht. ovenstående. Jeg lægger ud med at kigge på den daværende statsminister Poul Nyrup, der ikke indfrier kravet om legitimitet, ved at på forhånd udelukke Dansk Folkeparti fra eventuelle forhandlinger. Han vil ikke have dem med på råd selvom han vil invitere alle andre partier med på råd i et udspil til stramninger på udlændingeområdet. Dette med henblik på et bredt kompromis. Han giver ikke klarhed omkring hvorfor han vil udelukke DF i denne sammenhæng og dermed er der desuden mangel på forståelighed⁵².

Poul Nyrup benytter sig af en meget kraftig udtryksform når han river hovedrivalens bog i stykker, hvilket er antitetisk og illegitimt⁵³. Jeg vil på denne baggrund konkludere, at Poul Nyrups debatform ikke er optimal i et Habermas perspektiv.

Karen Jespersen, daværende indenrigsminister, Socialdemokratiet. Karen Jespersen bryder med Habermas´ legitimitetsprincip, idet jeg ikke mener, at man kan bruge forfængelighed overfor udlandet til noget i vores egen indenrigsdebat. Bruddet er dog i moderat grad.

---

⁵² Se side 26-27

⁵³ Se side 59

Kjeld Hansen, daværende borgmester Herlev Kommune, Socialdemokratiet. Kjeld Hansen beskriver forslag om oprettelse af et integrationsministerium som et farligt forslag med billedsprog som klart bringer mindelser om apartheid. Dette er illegitimt og en fordrejning af sandheden i et Habermas-perspektiv. Kjeld Hansen beskriver altså grundlæggende et tiltag om oprettelse af et integrationsministerium som fremmedfjendsk⁵⁴. Jeg vil på baggrund af ovenstående konkludere, at Kjeld Hansens debatform ligeledes ikke er optimal i et Habermas-perspektiv.

De andre socialdemokratiske politikere gennemgået (se i øvrigt beskrivelse af data benyttet til specialet) har jeg ikke fundet noget på mht. Habermas' 4 gyldighedskrav.

Venstres politikere vil blive gennemgået som de næste. Formand for Venstre, Anders Fogh Rasmussen vil blive gennemgået som den første. Anders Fogh bryder med Habermas' gyldighedskrav om oprigtighed når han forsvarer et åbenlyst paradoks i forhold til Venstres annonce i Jyllandsposten, i den forstand at han påstår at annoncen siger noget andet end den egentlig gør. Han ignorerer spørgsmål relaterede til åbenlyse faktuelle fejl i Venstre annonce og svarer på noget andet end det der bliver spurgt om. De åbenlyse fejl som bliver forsvaret er også åbenlyst et brud med Habermas' gyldighedskrav om sandhed. Anders Fogh forsvarer et åbenlyst paradoks (at noget kan stå i en annonce og samtidig ikke stå der) og svarer desuden ikke på det tilspurgte i journalistens spørgsmål⁵⁵. Og der er dermed mangel på forståelighed. Det er værd at bemærke, at Anders Fogh bryder med alle Habermas' 4 gyldighedskrav i denne forbindelse. I et senere indslag udtaler Anders Fogh at det 'sejler fuldstændigt på udlændingeområdet', at der i en stor del af befolkningen er et ønske om stramninger, og der ikke er foretaget de stramninger, som Socialdemokratiet giver udtryk for de eventuelt vil foretage. Her er det ikke ensbetydende med at der ikke er styr på noget som helst på udlændingeområdet, som Anders Fogh antyder med sin udtalelse. Der er i denne forbindelse mangel på legitimitet i et Habermas-perspektiv. Anders Fogh udtaler at Venstre aldrig kunne 'drømme om at diskriminere imod bestemte grupper på baggrund af en bestemt etnisk oprindelse'. Dette er en tom frase og en selvmodsigelse, idet Birthe Rønn Hornbech fra Venstre har udtrykt intentioner om det stik modsatte. Udtalelser som Anders Fogh må formodes at have kendskab til⁵⁶. I et Habermas-perspektiv er der mangel på sandhed. Derudover er der mangel på troværdighed, idet der forinden er meldt ud at de vil diskriminere imod bestemte grupper fra en central Venstre-politiker. Først i den ene grøft, så i den anden. Der er altså mangel på forståelighed, idet der er uklarhed om Venstre vil det ene eller det andet.

---

⁵⁴ Se side 53

⁵⁵ Se side 25

⁵⁶ Se side 47

Lars Løkke Rasmussen, næstformand Venstre, svarer ikke på kritikken angående at 16 sygehuse er i farezonen for at blive udkonkurreret af privathospitaler og dermed lukket. Lars Løkke Rasmussen laver dermed et moderat brud imod Habermas' gyldighedskrav om legitimitet. Man må bemærke at der ellers ikke er andre brud imod Habermas' 4 gyldighedskrav i de indslag, der har været med Lars Løkke Rasmussen.

Fra SF er den mest eksponerede politiker Holger K. Nielsen i de 14 dages TV2 dækning gennemgået i specialet. Udover Holger K. har partiets politikere ikke været så synlige i den nævnte TV2 dækning. Det skal bemærkes, at Holger K. holder sig til det gode argument i en Habermas-sammenhæng.

Pia Kjærsgaard, partileder, Dansk Folkeparti, gør sig til fortaler for at de svage i vores samfund skal have det godt ved at de stærkeste skuldre skal bære. Dette mener jeg er illegitimt i et Habermas perspektiv, idet hun gør sig til fortaler for de svage, men det er først og fremmest pensionister hun kæmper for⁵⁷. Pia K. udtaler frygt for at Islam skal overtage kristendommen. Jeg mener at dette er et skræmmebillede og overdreven sprogbrug. Ifølge sandhedskriteriet, i min fortolkning af Habermas, kan man her se på bevis og ræsonnement. Her mener jeg hun fordrejer sandheden hvis ikke mere, idet hendes skræmmebillede er baseret på 1) fortsat stor tilstrømning af muslimer til Danmark 2) markant større fødselsrate fortsat blandt muslimer i forhold til danskere 3) at der er et flertal af muslimer i Danmark om fx 50-100-200 år, hvilket ville betyde at der er danskere der ikke må vælge deres egen religion på dette tidspunkt. Jeg vil være konservativ, og blot konkludere at det i hvert fald er mindst en moderat fordrejning af sandheden⁵⁸.

Pia Kjærsgaard udtaler efterfølgende ”...*Det der jo er væsentligt, det er at vi skal være et åbent samfund, at vi ikke skal have fordomme i forhold til andre kulturer, heller ikke til andre religioner*”. Dette mener jeg er en mangel på oprigtighed i et Habermas-perspektiv, idet hun ikke står ved sine fordomme. Eksempelvis punkt 2 og 3 ovenfor⁵⁹.

Kristian Thulesen-Dahl, Dansk Folkeparti.

I debatten med Frank Aaen beskylder han ham for at være manipulerende. Her trækker han senere i land mht. dette udsagn og jeg mener derfor at han er illegitim i sin sprogbrug ifølge Habermas. Det

---

⁵⁷ Se side 40

⁵⁸ Se side 42-43

⁵⁹ Se side 43

skal bemærkes at Kristian Thulesen-Dahl har fået ret meget sendetid i TV2 dækningen og der ellers ikke er det store at bemærke i forhold til Habermas' 4 gyldighedskriterier.

Mimi Jakobsen, partileder, CD.

Mimi Jakobsen får en del sendetid i den dækkede periode. 'Ordentlighed' og 'medmenneskelighed' bør hun som konkluderet ikke tage patent på. Dette er illegitimt i et Habermas-perspektiv.

Derudover er der endog meget stor mangel på forståelighed i snart sagt alle indslag med hende⁶⁰.

Konservativ Ungdom.

Vil vise at man godt kan hjælpe hjemløse for private midler ved at dele gratis mad ud til de hjemløse under valgkampen. Dette mener jeg giver en mangel på forståelighed i min fortolkning af Habermas, idet seeren må være i tvivl om dette er et initiativ Konservativ ungdom vil fortsætte efter valgkampen⁶¹.

Jess Dorph, journalist TV2.

Jess Dorph er også inkluderet, idet han får nogen indflydelse på topmødet mellem Anders Fogh og Poul Nyrup, et ret centralt opgør. Ellers er de andre journalister ikke medtaget med undtagelse af Berlingskes chefredaktør nedenfor. Jess Dorph citerer helt rigtigt Karen Jespersen for at sige: *"det er uholdbart vi overvejer særlige krav og aldersgrænser for tilflyttere fra Tyrkiet og Pakistan og det tidligere Jugoslavien, der systematisk rejser hjem og henter deres ægtefæller i forældrenes hjemlande"* men hans pointe er at Karen Jespersen skulle have sagt det modsatte af hvad hun rent faktisk siger. Dette er en usandhed der tæller til Anders Foghs fordel, hvad enten den er tilsigtet eller ej. Jess Dorph forbyder sig her imod sandheds-gyldighedskravet i et Habermas-perspektiv.

Jeg vil følgende konkludere på i hvor stor grad der er et problem i forhold at danske politikere fører en rationel kritisk diskussion i et Habermas-perspektiv. Dette navnlig ved overholdelse af Habermas' 4 gyldighedskrav. Brydes disse krav er der i dansk politik et demokrati problem i forhold til Habermas' "ideelle tale situation (ISS) og debat. Hvilket ifølge Habermas ofte har konsekvenser i forhold til manipulation af vælgere i stedet for fremførsel af det gode argument fx Jeg vil starte med de positive eksempler i forhold til der at føre en god debat i et Habermas perspektiv. Her kan nævnes Holger K. Nielsen, Elisabeth Arnold. Derudover skal det nævnes med personer der ikke er nævnt at jeg ikke har stødt på at de skulle have brudt sig imod Habermas 4

---

⁶⁰ Se side 35-37

⁶¹ Se side 27

gyldighedskrav.

Personer der især bryder med Habermas 4 gyldighedskrav er Anders Fogh Rasmussen, Poul Nyrup, Mimi Jakobsen, Kjeld Hansen, Pia Kjærsgaard og Jess Dorph.

Personer der i moderat grad bryder med de 4 Habermas gyldighedskrav er Lars Løkke Rasmussen, Karen Jespersen, Kristian Thulesen-Dahl.

Opsummeret er konklusionen, at der er et demokrati problem i dansk politik i forhold til at føre en rationel kritisk debat, ifølge det benyttede Habermas-perspektiv.

Litteraturliste

- Baran, J. (2007). *Introduction to mass communication*, 4. udgave. McGraw-Hill.
- Eriksen, E et al. (2003) *Kommunikativt demokrati. Jürgen Habermas' teori om politik og samfund*. Hans Reitzels Forlag, København K.
- Goul Andersen, J. m.fl. (2003) *Politisk forandring - Værdipolitik og nye skillelinjer ved folketingsvalget 2001*. Systime academic, Århus.
- Habermas, J (1998) redigeret af Cooke, M. *On the pragmatics of communication*. Polity press, Cambridge, UK.
- Habermas, J. (1996) *Diskursetik oversat fra tysk efter Diskursethik – Notizen zu einem Begründungsprogramm*, Det lille forlag, Frederiksberg.
- Kant, I. *Grundlæggelse af sædernes metafysik*, Hans Reitzels Forlag A/S, København 1999.
- Lund, B(2006) *Samtaler om spin, Haase & søns forlag, København K*.
- Markell, P. (1997) *Contesting consensus: Rereading Habermas on the public sphere*, Constellations Volume 3, No 3.. Blackwell Publishers.
- Merkelsen, Henrik (2007). *Magt og medier*. Forlaget Samfundslitteratur.
- McNair, B (2003). *An introduction to political communication*, 3. udgave. London, Routledge
- McQuail & Windahl(1993). *Communication models – for the study of mass communication*. Longman publishing.
- Watts, D. (1997) *Political communication today*, Palgrave Macmillan.
- Wittgenstein, L. (1984) *Philosophische Untersuchungen*, suhrkamp taschenbuch wissenschaft 501.

Artikler:

- Couldry, N. (2003). *Media meta-capital: Extending the range of Bourdieu's field theory*. Theory and Society 32, p. 653-677.
- Cukier, W (2008) et al. A critical analysis of media discourse on information technology: preliminary results of a proposed method for critical discourse analysis. Journal compilation, Blackwell Publishing Ltd., Information Systems journal.
- Davison og George. An outline for the study of political communication. (vinteren 1952-1953) Public opinion quarterly.
- Johnson, James. Habermas on Strategic and communicative action, Political theory, vol. 19, no.2, May 1991, p. 181-201
- Panagia, D. (2004) The Force of the political argument. Political theory, Vol. 32 , No. 6, Sage Publications, Inc. p. 825-848.

Saccamano, N.(1991) The consolations of ambivalence: Habermas and the public sphere. MLN, Vol. 106, No. 3, p. 685-698, The Johns Hopkins University press

Sekundær litteratur

Baumeister, A. T.(2003) Habermas: Discourse and cultural diversity, Political studies, 2003, vol. 51, 740-758.

Habermas, J. A Short reply (1999) Ratio Jutis. Vol. 12 No. 4 December (445-53), Blackwell Publishing.

mv.